

DANIELSON, ADOLF

**Praktisk lärobok i svensk rättstafning med
ortografiska och kakografiska skriföfningar
samt interpunktionslära, till folkskolornas
tjänst utg. 2.a uppl.**

Stockholm
1864

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Pris 1/2
100

PRAKTISK LÄRO-BOK

I

SVENSK RÄTTSTAFNING

MED

ORTOGRAFISKA OCH KAKOGRAFISKA SKRIFÖFNINGAR

SAMT

INTERPUNKTIONSLÄRA,

TILL FOLKSKOLORNAS TJENST UTGIFVEN

AF

ADOLF DANIELSON.

—
ANDRA UPPLAGAN.
—

Kungl. biblioteket

0 0000 000137140

PRAKTISK LÄRO-BOK

I

SVENSK RÄTTSTAFNING

MED

ORTOGRAFISKA OCH KAKOGRAFISKA SKRIFÖFNINGAR

SAMT

INTERPUNKTIONSLÄRA,

TILL FOLKSKOLORNAS TJENST UTGIFVEN

AF

ADOLF DANIELSON.

ANDRA UPPLAGAN.

STOCKHOLM.

FRANS SVANSTRÖM I KOMMISSION.

TRYCKT HOS J. & A. RIIS, 1864.

WATSON & LEO-BOY

STANLEY HILFSTUNGEN

ANLEHNE DER KATHOLISCHEN KIRCHEN

STANLEY HILFSTUNGEN

ADOLF DANIELSON

STANLEY HILFSTUNGEN
ANLEHNE DER KATHOLISCHEN KIRCHEN

Förord till första upplagan.

I afsigt att kunna lemna Folkets barn en billig, men dock tillräckligt fullständig samt framför allt **praktisk** Lärobok i Svensk Rättstafning, är denna lilla bok utgifven. Huruvida denna afsigt i någon mån blifvit ernådd, det öfverlemnar jag åt ärade embetsbröder att bedöma.

Rörande bokens användande torde här få anföras några ord.

Alla Reglor och Undantag böra af barnet läras utantill. Derefter afskrifvas de bifogade Skriföfningarne, hvarvid iakttages, att alla de ifrågavarande **ljuden understrykas**, samt att skiljetecknen noga utsättas. (Helst bör denna afskrifning ske ur minnet.) När boken sålunda blifvit genomgången, börjas ånyo; men då nyttjas blott de kakografiska skriföfningarne, hvilka nu skola rättas. Dessa äro särskildt häftade, på det barnet må kunna betagas tillfället att i Läroboken efterse, huru det skall stafva och interpunktera. Följaktligen är nödigt, att förut noga genomgå såväl Inledningen som Interpunktionsläran. Har nu hvarje barn sin egen bok att skriva efter, så behöfves naturligtvis ingen diktering, utan

Läraren kan nu få ostördt egna sig åt t. ex. de mindre barnens omedelbara undervisning.

På grund af egen erfarenhet vågar jag derföre hoppas, icke blott att Läraren härigenom skall vinna tid, utan äfven att barnen på jemförelsevis kort tid skola förvärfva sig temligen säker insigt i Svenska språkets Rättskrifning och Interpunktion.

Köping och Ferna i Dec. 1861.

Adolf Danielson.

Rättstafningslära.

Inledning.

Bokstäfver äro språkljudstecken, af hvilka stafvelser och ord kunna bildas. I svenska språket finnas 28 bokstäfver, hvilka delas i 9 **Vokaler** eller sjelfljud och 19 **Konsonanter** eller medljud.

Vokaler äro: a, e, i, o, u, y, å, ä, ö, hvaraf a, o, u, å kallas **hårda** och e, i, y, ä, ö **lena**.

Konsonanter äro: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, (f), t, v, (w), x, z, hvilka delas uti **föränderliga** och **oföränderliga**.

Föränderliga äro: c, d, f, g, h, k, l, emedan dessa dels äro **ljudlösa**, såsom d i djup, g i gjuta, l i ljus, h i hjälp; dels äro de underkastade **ljudförändring**, så att de ibland hafva **hårt** ljud, såsom c i Carl, f i far, g i gå, k i kall, och ibland **lent** ljud, såsom c i centner, f i af, g i göra, k i ked o. s. v. De öfriga konsonanterna undergå ej någon sådan förändring och kallas derföre **oföränderliga**.

Stafvelse kallas den del af ett ord, som med **en enda** utstötning af rösten kan uttalas.

I hvarje stafvelse måste finnas **en** vokal, men ej flera; t. ex. *ä-ra*, *gransk-ni-ng*.

Med **Grundstafvelse** förstås alla de bokstäfver, som tillsammans utgöra ett ords **grund** eller **stam**, t. ex. bok, hus; men med **Skrifstafvelse** förstås blott så många bokstäfver, som enligt de här nedan anförda reglorna böra förenas till ett ljud, t. ex. bo-ken, hu-set.

Ett **Ord** uppkommer, då en stafvelse, ensam eller i förening med andra, har någon betydelse, så att man kan förstå, hvad dermed menas, t. ex. ö, ek, god, flitig.

Orden äro antingen **enkla** eller **sammansatta**.

Enkelt är det ord, som ej kan delas i flera andra ord, t. ex. bok, fönster, stafning.

Sammansatt är det ord, som kan delas i två eller flera enkla ord, t. ex. skrif-bok, fönster-glas, rätt-stafnings-lära.

De enkla orden äro antingen **stamord**, **härledda** eller **böjda**.

Stamord kallas hvarje ord, som ej har sitt ursprung från något annat ord, t. ex. bok, god, läs.

Härleddt är det ord, som uppkommer då ett nytt ord bildas af stamordet. Så är t. ex. händig härleddt af hand, väldig af våld, krigare af krig o. s. v.

Ett **böjdt** ord uppkommer, då ett stamord till utseendet, men ej till betydelsen, förändras. Så äro t. ex. boken, böckerna böjda af bok, godt af god, läser, läste, läsande af läs, o. s. v.

Då två eller flera ord på det sätt förenas, att de uttrycka en tanke om någon ting, så kallas detta

en **Mening**, eller **Sats**, t. ex. Barnet läser. Mätte våren snart komma!

Tonvigt (accent) kallas den **högre** eller **lägre ton**, hvarmed man uttalar en stafvelse. T. ex. i ordet **só**len är tonen på första stafvelsen **hög**, men på den andra **låg**. I **sò**lar deremot är det tvärtom.

Längdvigt (quantitet) kallas den **längre** eller **kortare tid**, hvarpå man uttalar en vokal eller stafvelse.

Lång är den vokal, på hvilken man kan dröja så lång tid, som stafvelsens uttal fordrar t. ex. a uti far, å uti lås.

Kort är den vokal, på hvilken man icke får dröja, om ordet skall erhålla sitt rätta uttal, t. ex. a i land, å i mått.

Anm. En lång vokal efterföljes alltid af enkelt konsonantljud, men en kort deremot af dubbelt.

Lång är den stafvelse, som fordrar en **längre tid** och **kort** den, som fordrar en **kortare tid** än de öfriga för att uttalas.

T. ex. i ordet **beständigt** är andra stafvelsen lång, de båda öfriga korta. Men ehuru andra stafvelsen här är lång, så är likväl dess vokalljud kort, och fastän första stafvelsen är kort, så är dock dess vokal lång. I ändelsen digt deremot äro både stafvelse och vokal korta.

Reglor för ords sönderdelning i skrifstafvelser.

- Reg. 1.** Hvarje sammansatt ord delas i de enkla ord, af hvilka det består, t. ex. ut-åt, half-ö, hand-skrift.
- Reg. 2.** Ett enstafvigt ord eller en stafvelse får aldrig delas på två rader.
- Reg. 3.** Om en konsonant står mellan två vokaler i ett **enkelt** ord, så lägges den till sista vokalen: t. ex. fa-der, ä-ra.
- Reg. 4.** Om två konsonanter stå mellan två vokaler i ett **enkelt** ord, så lägges en konsonant till hvardera vokalen; t. ex. od-la, blän-ka.
- Reg. 5.** Om tre eller flera konsonanter stå mellan två vokaler i ett **enkelt** ord, så lägges blott den sista konsonanten till den följande vokalen; t. ex. ång-ra, älsk-ling.
- Anm.** Konsonanterna *dr*, *sk*, *sp* och *st* skiljas icke i ett enkelt ord, utan läggas båda till den efterföljande vokalen; t. ex. al-drig, å-ska, a-spen, ö-ster. Men äro *s* och *d* dubbelt tecknade, så följer man regeln, t. ex. viss-te, fadd-rar.
- Reg. 6.** Om ett ord har ändelsen **aktig**, så skall denna alltid vid stafningen afskiljas från det föregående af ordet; t. ex. lär-aktig, skälm-aktig.
- Reg. 7.** Långt **f** får aldrig stå i slutet af en stafvelse. Man får t. ex. ej skriva osf, gos-se, utan antingen oss, gos-se, eller of, gos-fe.

Stor begynnelsebokstaf brukas 1) alltid i första ordet af en skrift och i hvarje ord, som börjar en ny mening; 2) i alla namn på personer, land, städer, sjöar, berg m. m.; 3) i sådana ord, som man särskildt vill utmärka; samt 4) alltid i ordet Gud och pronomen I.

Rättstafningslärans Grundregel.

Hvarje böjdt, härledd eller sammansatt ord stafvas efter sitt stamord.

Så stafvas t. ex.

godt icke med tt ,	utan med dt ,	emedan det är böjdt af god;
roligt " k ,	" g ,	" " " " rolig;
mest " ä ,	" e ,	" " " " mer;
högst " x ,	" gs ,	" " " " hög;
bugt " k ,	" g ,	" " härledd " buga;
väldig " e ,	" ä ,	" " " " våld;
framom " mm ,	" m ,	" " sammansatt af

fram och om o. s. v.

A n m. 1. Je-ljudet skrives stundom med *j*, fast stamordet har *g*; t. ex. höja af hög, nöja af nog, plöja af plog, o. s. v.

A n m. 2. Om i ett sammansatt ord tre lika konsonanter komma att stå bredvid hvarandra, så skrives blott två; t. ex. tillåta, *uppassare* i stället för *tilllåta*, *uppassare*. Men delas ordet på två rader, så skrives *till-låta*, *upp-passare*.

Första Kapitlet.

Om Vokalljudens teckning.

Reg. 1. Vokalljuden a, e, i, o, u, y, ö, tecknas alltid med bokstäver af samma namn.

Reg. 2. Långt å-ljud tecknas med å.

Skriföfning.

Pål språkade i går med Håkan och sade: »då du vill ernå ett godt ändamål, så får du ej låta dåliga eller dåraktiga råd förmå dig att frångå ditt uppsåt.» — Måns påstår, att han såg två grå får stå på vår gård.

Undantag: Långt å-ljud tecknas med o uti orden ackord, (väl-) boren, dof, dold, fogel*), förkofra, hof, honom, honung, hord (en hop), klofve, (eld-) kol, konung, (ut-) kora, lof, (hand-) lofve, moln, mornar, morla, odoga, ofvan, orden, ordning, porla, rodna, skofvel, skrof, sobel, sofra, sofva, sofvel, son, sorl, tjeg, uppskof, vilkor.

Skriföfning.

En konungs son hade i sitt hof ett tjog utkorrade välborne män, som enligt ackord mot vissa vilkor lofvat honom att ordna hans krigarehorder. De klädde sig alla mornar i sobelpels och ordens-

*) Många skriva äfven fågel.

stjerner samt åto ofta honung i stället för vanligt sofvel. — Kolaren satt undandold bakom kolminan och lyssnade till foglarnas muntra sorl vid den porlande bäcken. Då syntes en ljus rodnad uppstiga ofvan horisonten, och ett doft morlande hördes ur molnen. Han gjorde sig utan uppskof i ordning att gå. — En odoga skulle förkofra sig i att sofra malm, men lade sig att sofva på skrofvet af en båt. Han hade en klofve om ena handlofven och en skofvel vid sidan. Bredvid låg en fiskhåf jemte några kålrötter. Anm. I ord från främmande språk tecknas långt å-ljud alltid med o; t. ex. despot, diplom, ekonom, katalog, meteor, ordres, symbol, strof, o. s. v.

Reg. 3. Kort å-ljud tecknas med o.

Skriföfning.

Olof stoppade bollen i rockfickan och hoppade af till pojkarne, som stojade vid kojnan på holmen bortom slottet. Han hade om morgonen plockat en korg full med torra ollon, som han hoppades få sålda på torget. Sedan kom han till Stockholm och blef soldat mot knapp sold.

Undantag 1. Kort å-ljud tecknas med ä, när det efterföljes af *nd*, *ng* eller *nk*.

Skriföfning.

Hör hvilket stånkande! Hvad mände detta vara? Det är en vrångvis och bångstyrig fånge, som i lång tid fått vändas i ett trångt fängelse, emedan han många gånger utpränglat falskt mynt.

Undantag 2. Kort *å*-ljud tecknas dessutom med *ä* uti orden *bäld*, *frässeri*, *fälla*, *hälla*, *lätsa*, *mädd*, *männe*, *mätt*, *plåster*, *påsk*, (fisk-) *räm*, *rätta*, *säld* (af *sälja*), *sälla*, *träckla*, *våfla*, *väld*, *välla*, *vålma*, *väm*, *ålder*, *åska*, *åtta*; samt för öfrigt alla ord, hvars **stamord** hafva *å*, t. ex. *blått* af *blå*, *gått* af *gå*, o. s. v.

Skriföfning.

Att *träckla*, *fälla*, *sälla*, *vålma* hö, *plåstra* på *sår*, *baka våfflor* och *sköta hushållet*, det har af *ålder* varit *qvinnors göra*.

En herre så *bäld* drack **rom** och *frässade* utan *mätta* i *åtta* dar. Detta *vällade*, att han fick en *våldsam frossa* och *måste hålla sig inne* hela *påsken*. Han var litet *smått rädd* för *åskan*, men *lätsade* dock *aldrig vara* det. — En *rätta* *gnagde sig in* i ett rum. *Männe* hon *fann något att frässa på*? Nej, *endast en koväm* och *rämnen* efter en *säld fisk*. — Jag *mädde* ej *rätt godt*, när jag *gått* en *stund* i *mädden*.

Reg. 4. Långt *ä*-ljud tecknas med *ä*.

Skriföfning.

När man är *ärlig* och *bär sig väl åt*, *behöfver* man ej *rädas* för *någon*. Att en *ädel* och *flärdlös* man är *värd att äras*, *lär* ej *kunna jäfvas*. — Jag

ärnar här lära mig att ej bäfva för nyttigt arbete, om det äfven är tråget och besvärligt.

Undantag. Långt ä-ljud tecknas med *e*,

1. i stafvelsen *er* som sättes framför ett ord, t. ex. erhålla, eröfra, erinna. erkänna o. s. v.
2. i namn, t. ex. Berndt, Bernhard, Ernst, Gerhard; samt
3. dessutom i orden bernsten, der, det, djefvul, djekne, ega, ferla, fjerde, gerna, gerning, hjerna (i hufvud), jern, med, merla, perla, spjerna, stjerna, tjena, verld, och berserk.

Skriföfning.

Per erhöill af Werner en bernsten och några perlor. Det der ville Ferdinand gerna ega. Han erbjöd derfore Per en jernmerla i ersättning. Men då han för fjerde gången hörde, att han ej kunde ernå sin afsigt, blef han vred som fordom en berserk och slog Per öfver hjernan med en ferla. Han ertappades dock på bar gerning och erhöill sitt förtjenta straff, huru mycket han än spjernade deremot. — Stjernorna äro verldskroppar, som sväfva fritt i verldsrymden.

Anm. I några främmande ord tecknas äfven långt ä-ljud med *e*; t. ex. kansler, karakter, kasern, lanternas, modern, sfer, subaltern, m. fl.

Reg. 5. Kort ä-ljud tecknas med *e*,

1. då stamordet har *e*, t. ex. trenne af tre, egna af egen.

2. i korta stafvelse, t. ex. fader, fienden, usel, tager;
3. nästan alltid framför eller efter *j*; t. ex. *ej*, lejon, djerf;
4. i räkneord, såsom fem, sex, sjette, elfva, begge; samt
5. i ett stort antal andra ord, såsom berg, den, elg, förderf, herre, igen, men, pels, regn, verklig, m. fl.

Skriföfning.

Albertina och hennes broder Herman eignade mestadels sin verksamhet åt blomsterskötsel. De flesta eftermiddagar rensade de sjelfva sin trädgård och tycktes begge mycket roade deraf. Herman plögade eljest dagligen räkna fem eller sex exempel i enkel regula de tri, men skulle äfven jemte detta inhemta litet kunskaper i Sveriges geografi.

Hvem är denne herre? Jo, han är en temligen välbergad tenngjutare och hemma i bergslagen. Han tänker nu under julhelgen helsa på i prestgården samt öfvervara den kejsrerliga festen i templet. Hans egentliga ärende var dock att lemna mig dessa tretio riksdaler och tretton öre såsom intresse på de penningar, jag enligt testamente erhöill ur min faders sterbhus, och hvilka jag mot revers lånat honom.

Undantag: Kort ä-ljud tecknas med *ä*,

1. alltid då stamordet har *a*, *å* eller *ä*,
2. dessutom i en stor mängd andra ord (se följande förteckningar).

1.

Andäktig	af andakt	knäppa	af knapp
anlända	" land	krämpa	" kramp
Bekräfta	" kraft	källa	" kall
bläddra	" blad	kämpa	" kamp
blänka	" blank	känna	" kan
bränna	" brand	kärring	" karl
Drägt	} " draga	Lägga	" lag
drägtig		lättja	" lat
däld	" dal	Mäktig	" makt
dämma	" damm	mäld	" mala
Främre	" fram	mälta	" malt
fälla	} " fall	män	" man
(af-) fällig		mätt	" mat
(till-) fällig		Nämna	} " namn
fänrik	" fann	nämligen	
fästa	" fast	nätter	" natt
Glädtig	" glad	Plätt	" platt
gläfsa	" glafs	präktig	" prakt
glänsa	" glans	Qvälja	" qval
glätta	" glatt	Ränder	" rand
Hvälfva	" hvalf	Skälfva	" skalf
hvässa	" hvass	skälla	" skall
häkte	" hake	skämmas	" skam
hälft	" half	skärpa	" skarp
(af-) hända	} " hand	slägt	" slag
(be-) händig		släppa	" slapp
händer		snärja	" snara
hätskt	" hat	spräcka	" sprack
Inskränka	" skrank	sprätta	" spratt
jägta	" jaga	spänna	" spann
Kläpp	" klappa	stränder	" strand
knäcka	" knacka	stämpel	" stamp

stärka	af stark	tälja	af tal
svälja	" svalj	tänder	" tand
svälla	" svall	tänka	" tanke
svälta	" svalt	täppa	" tapp
svärta	" svart	Ursäkt	" sak
sälja	" salu	Väcka	" vaken
säll	" salig	väktare	" vakt
sälta	" salt	välja	" val
sänka	" sank	värma	" varm
sätta	" satt	Änder	" and
Täcka	" tak	ändra	" annan
(löf-)	} tägt " taga	ärfva	" arf
(torf-)		ärm	" arm

2.

Anständig	af anstå	gäss	af gås
Bräcka	" bråk	(sam-)	} Hälle " hålla
Fåfång	} " fånga	(uppe-)	
(be-) fängd		Kättja	" kåt
(eld-) fängelse		Längd	} " lång
färrer	länge		
färre	" få	(bak-) länges	
(skruf-)gängor	} " gå	längs (efter)	} " lång
(om-) gänge		(af-)	
(för-)gängelse		(öfver-)	
gårdsel	" gård	under-)	
		Mängd	" många

Slägga	af slå	vätiska	af våt
smärre	" små	Äldre	" ålder
ständer	" (riks-)stånd	ängslan	" ångest
ständig	" stå		
stänga	" stång	Förnämst	af förnäm
Tränga	" trång	klädsel	* kläder
tvätta	" två	närma	" nära
tvänne	" två	rätt	" rät
tänger	" tång	slätt	" slät
Vränga	" vrång	tvärt	" tvär
vælde	" våld	tätt	" tät

3.

Allmän	bättra	flämta	Gesäll
Bemänga	Drägg	fläng	gehäng
berätta	dräll	fläck	glänta
beskäftig	dräng	fläsk	gnäll
(skrif-)bläck	dränka	fräck	grädda
blända	drätsel (kam- mare)	frälsa	gränd
blänga		främling *)	gräns
brädd	dväljas	frände	gäck
(vattu-)bäck	däck	fägna	gädda
bädd	dägga	fäkt	gäld (skuld)
bälte	däjelig	fäll	gäll
bängel	dämpa	fält	gälla
bända	dänga	fänta	gäspa
bänk	Elände	färg	(bords) gäst
bäsk	Fjäll *	färja (båt)	Häck
bäst	fläkt	färsk	häckla

*) Skrifves af somliga med e.

håfda	kräkla	lärka	skräll
håfta	kräfta	läska	skrämma
häftig	kränka	läspa	skrappa
häg	kränga	läst	skägg
häg	käbbel	lätt	skäkta
häll	käck	Märka	skälm
hälla	käft	märr	skämt
häm	kägla	märs (segel)	skända
häm	kälke	mäsk	skänk
hämna	kälta	mästare	skäppa
hämpling	kämners(rätt)	Näbb	skärf
hänga	känga	näktergal	skärm
härja	känsla	näpsa	skärp
härs	käpp	nässla	släcka
(och tvärs)	kärf	näst	slända
här	kärfve	nästan	slänga
härma	kärr	näste	smäck
härsk	kär	nätt	smäkta
häst	kärre	Qväll	smäll
hässja	käxa	Rotväliska	smälta
Inkräkta	Läck	räcka	smärt
jämmer *)	läcka	rädd	smärta
jänta	(ben) lägg	rädda	snäcka
järf *)	läktare *)	räfsa	snäll
(ett djur)	lämpa	ränker	snäppa
(brygg) jäst	länd	ränna	snärt
jätte *)	längta	ränsel *)	snärta
Kläcka	länk	ränta	spräcklig
klämma	läns	rätt	spränga
klämta	läpp	Skräck	spänstig
klänga	lärf	skraddare	spänta
klättra		skrälla	spärta

*) Skrifves af somliga med e.

sqvätt	säng	vän	älta
sträcka	särk	vända	ämbar
sträng	sätt (och vis)	vänta	ämne
stäcka	Tjäll	värf	än
ställa	träck	värfva	ända
stämma	träffa	värja	äng
stänka	trängta	värk (plåga)	äntra
svämma	träsk	värpa	äple
svänga	täck	värre	ärr
svärja	tält	(in- } vartes	ärt
svärma	tända	(ut- }	äska
säck	tätting	väska	äss
sälg (träd)	Vägg	väst	ässja
sällan	vagnar	växa	ätt (slägt)
sälle	väja	Äckel	ättika
sämre	välla	ägg	Porträtt
sämsk	välling	äkta	Reträtt
sända	välta	älska	

Anm. Som de här ofvan anförda orden äro alltför många att infläta i en skriföfning och läras utantill, så hafva de blifvit upptagna i alfabetisk ordning uti föregående förteckningar. Lärjungen bör flera gånger genomläsa eller helst afskrifva dem, för att så mycket som möjligt fästa dem i minnet. Några må dock anföras i följande

Skriföfning.

Tvänne välkände män anlände en qväll med en eländig häst och en ännu sämre kärra till en af-lägsen gästgifvaregård. Den ene var en käck fän-

rik från småländska gränsen. Han var klädd i en präktig uniformsdrägt, och ett väldigt skägg betäckte nästan hela det solbrända ansigtet. Hans umgängessätt bar stämpeln af ett glädtigt och skämtsammt lynne. Det märktes lätt, att han ej tänkte på sparsamhet, då det gällde att tillfredsställa sin aptit; ty han lät nämligen undfägna sig med färsk ofjällad gädda, ägg och fläsk samt en mängd andra läckra rätter. Hans sällskap var en skräddaregesäll, som nu ämnade söka rättighet att blifva mästare. När de ätit sig väl mätta, framtog fänriken ett bläckhorn af jernbleck och skref sitt namn i dagboken.

En porträttör ärnade till en bestämd dag måla ett porträtt åt en vän. Men han fick en så häftig värk i sina tänder, att han ej på länge kunde fullända sitt verk.

Skomakaren satt vid bäcken och tvättade becket af sina händer.

Andra Kapitlet.

Om de enkla konsonantljudens teckning.

Reg. 6. Ljuden af enkelt b, d, f, g (ghe), h, l, m, n, p, r och t tecknas alltid med bokstäfver af samma namn.

Märk dock härvid:

1. F-ljudet skrives stundom med *ph* uti några från Grekiskan lånta-ord, såsom *geographi*,

philosophi m. fl. I Svenskan skrivas de dock rättast med *f*, t. ex. *geografi*, *filosofi*. Uti orden **von** och **viol** tecknas *f*-ljudet eftyskt bruk med *v*.

2. **R-ljudet** skrives ibland med *rh* i några främmande ord såsom *diarrhé*, *rhapsodi*, *Rhodus* m. fl. I de svenska orden **karl** och **verld** tecknas *r*-ljudet med *rl*, eller m. a. o. der är *l* ljudlöst.

3. **T-ljudet** skrives ofta med *th*, 1) i de fornsvenska orden *Götha* och *Thor*;

2) i några främmande ord, såsom *apothek*, *thema*, *theori*, m. fl.:

3) i många namn, t. ex. *Luther*, *Theodor*, *Thomas*, *Thomé*, *Thorild*, o. s. v.; samt

4) alltid i orden *thé* (*thébuske*) och (konunga-)*thron*.

Reg. 7. Je-ljudet tecknas med **g**

1. framför de lena vokalerna; (se dock Reg. 9, 10 och 11),

2. efter *r* och *l* uti orden *arg*, *belg*, *berg*, *berga*, *borg*, *borgare*, *dverg*, *elg*, *erg*, *färg*, *galg* (fogel), *helg*, *karg*, *korg*, *merg*, *sarga*, *sorg*, *svalg*, *sälg* (träd), *talg*, *torg*, *varg*; samt

3. dessutom i orden *helbregda*, *legning* (legd).

Skriföfning.

Borgmästaren gick just nyss gent öfver torget. Han är en välbergad karl och aldrig karg, då det

gäller att gynna en medborgare genom gifmildhet. Han gör gerna en god gerning och vakar med omsorg öfver lagens helgd. — En dverg gick vid ett berg nära galgbacken och bar en korg. Då kom en varg med öppet svalg emot honom. Dvergen ryste i både merg och ben och sökte förgäfves undgå att bli sargad af den arga vargen. — Då fär-garen rodde öfver med färjan, sprang en elg förbi. — Blåselgen var gjord af sälg och smord med talg. — Den, som ej är helbregda, blir ej gerna legd till arbete.

Undantag: Je-ljudet, ehuru framför len vokal, tecknas med *j*,

1. i åtskilliga namn, såsom *Jeremias, Jesper, Jäfvert, Jöns, Jemtland, Jönköping*;
2. i orden *däjelig, eljest, Göje* (månad), *hvarje, jemka, jemn, jemte, jern, jäfva, jägare, jägta, jämmer, jänta, järf, järtecken, jäsa, jäst, jätte, löje, nöje*: samt i de från främmande språk lånta orden *biljett, paljett, kanalje, kavaljer*, adjektiv. interjektion, objekt och subjekt.

Anm. Då Je-ljud förekommer **inuti** en stafvelse, skall det **alltid** tecknas med *j*, t. ex. *bjefs, fjärl, mjölk*; äfvenså i **slutet**, dock med undantag af de i Reg. 7 anförda orden *erg, belg* o. s. v. — Om stamordet har *j*, så bibehålles detta äfven i böjningar deraf, t. ex. *dröjer* af *dröj*, *oljig* af *olja* o. s. v.

Skriföfning.

Jägaren Jöns Jespersson reste i Göje-månad från Jönköping till Jemtland att jaga järfvar. Det kan ej jäfvas, att han är stark som en jätte samt ojemförligt däjelig; men och derjemte en lättjefull kanalje, som bara jägtar efter nöjen. Han vill eljest anses som en djerf kavaljer, svänger jemt en jernskodd käpp i handen, jemkar i hvarje minut sina paljetter och fjeskar med biljetter. Derföre är han ock ett ständigt objekt för andras åtlöje. — Man bör ej bjuda en gäst att dricka jäst eller äta ojäst bröd. — Jäntan jämrade sig illa, då hon såg järtecknet på himmelen.

Reg. 8. Je-ljudet tecknas med gj uti orden (sadel-)gjord, omgjorda, gjord (af göra) och gjuta.

Skriföfning.

Han gjorde en bukjord och omgjordade dermed sin häst. Sedan red han till gjuteriet och gjöt hvarjehande gjutgods. — Det är ej rätt gjort att i vredesmod utgjuta andras blod.

Reg. 9. Je-ljudet tecknas med hj i orden **hjem**, **hjelp**, **hjelte**, **hjerna** (i hufvudet), **hjerpe**, **hjerta**, **hjon**, (boskaps-) **hjord**, **hjort** (djur), **hjordron**, (vagns-) **hjul**, **ihjäl**; samt i namnen **Hjalmar**, **Hjalte**, **Hjo**, **Hjelmaren**.

Skriföfning.

Hjalmar hade ett *hjeltemodigt hjerta*. Han satte *hjelmen* på *hjessan* att skydda *hjernen* och *hjelpte* sin vän *Hjalte* att slå *ihjäl* fienderna. Vid *jul*-tiden åkte de ut på *hjuldön* att jaga *hjortar* och *hjerpar*. — Ett *tjenstehjon* vaktade *fårahjorden* och plockade *hjortron* imellanåt. — *Hjo* är en stad, men *Hjelmaren* en sjö.

Reg. 10. Je-ljudet tecknas med lj i orden ljud, ljuf, ljuga, ljum, ljumske, ljung, ljunga, ljus, ljuster, ljuta (döden).

Skriföfning.

Luften var *ljum*, och aftonen *ljus* och *ljufig*. Vi gingo just på den *ljungbeväxta* heden, då vi hörde *ljudet* af en *ljuf* musik, som *ljöd* på afstånd. — Fiskaren blef rädd, då *ljungelden* fram*ljungade*. Han sårade sig dervid så illa med *ljustret* i *ljum*-sken, att han *ljöt* döden deraf. Emedan han var en *ljugare*, som ständigt *ljög*, så trodde man honom ej gerna.

Reg. 11. Je-ljudet tecknas med dj i orden djefvul, djekne, djerf, djup och djur.

Skriföfning.

Några *djerfva djeknar* jagade *vilddjur djupt* in i skogen. Då sågo de en apa af det slag, som kallas *skogsdjefvul*.

Reg. 12. Je-ljudet tecknas med j i alla öfriga fall.

Skriföfning.

Juden Jakob kom i Juli månad och ville sälja en juvel. Jag köpte den till julklapp åt jungfru Josefina. — Hvad var det Julius sade dig? Jo, han sade: "du hade ju gjort bättre uti att sköta ditt jordbruk och dina hjordar, än att jemt vara ute på hjortjagt."

Reg. 13. K-ljudet tecknas med k.

Anm. Detta är så naturligt, att Skriföfning ej behöfves.

Undantag. K-ljudet tecknas med q framför v i samma ord.

Skriföfning.

En qvick qvinna tog en qvist ur sin qvast och qväste dermed det qvidande barnet. Om qvällen gick hon till qvarnen att mala en mindre qvantitet säd, men dervid bar hon sig likväl något bakvändt åt. — Stå ej der och sqvallra med qvacksalfvaren, utan qvittera min liqvid.

Anm. I några främmande ord tecknas k-ljudet stundom med c, t. ex. catalog, doctor, rector, m. fl. samt ch, t, ex. choral, echo, orchester, m. fl. I svenskan skrivas dock sådana helst med k, t. ex. katalog, eko, o. s. v.

Reg. 14. S-ljudet tecknas med s uti ursprungligen svenska ord.

Denna naturliga regel fordrar ej särskild Skrif-
öfning.

Anm. I ett antal från utländska språk lånta ord
tecknas S-ljudet.

1. Med *c*; t. ex. accent, centner, citera, deci-
mal, facit, koncept, medicin, princip, pro-
cent, reducera, recept, vaccin, vice (af vica-
rius) m. fl.;
2. Med *z*; t. ex. azur, zenit, zink, zodiak, zon,
zoologi, m. fl.;
3. Med *sc*; t. ex. descendent, discipel, scen,
scepter;
4. Med *ps*; t. ex. psalm, psaltare.

Skriföfning.

Några skol-disciplar räknade decimalbråk och
skulle reducera centner till mindre **sort**. Andra lä-
ste zoologi samt fingo äfven kunskap om accent,
zenit, zon och zodiak m. m. — En vice pastor
blef sjuk i December månad och måste medicinera
efter läkarens recept. Han var en vis man, men
hade den principen att alltid i sitt predikokoncept
citera någon psalm ur psaltaren.

Reg. 15. V-ljudet tecknas med **v** i början af ord.

Skriföfning.

Vinden var våldsam. De svallande vågorna vräktes långt in i viken. Vi vadade i vattnet, så att vi voro våta till vaden. Vår vän Wilhelm visade oss vägen genom den villande skogen och varnade oss välvilligt att ej vika af åt venster, der vargarnes vilda vrålande vanligtvis hördes skälla vidt omkring.

Undantag: V-ljudet tecknas med *hv* i orden *hvad?*, *hvidan*, *hvalf*, *hvalfisk*, *hvar?* (hvaraf, hvarmed, o. s. v.) *hwarest*, *hvarf* (omgång), *hvarje*, *hvarken*, *hvars*, *hvert* (hän), *hwass* (skarp), *hvem*, *hven* (ett gräs), *hvet*, *hvi?* (hvarföre), *hvit*, *hvila*, *hvilken*, *himmel*, *hvina*, *hvirvel*, *hwiska*, (tala sakta), *hvis*, *hvit*, *hväsa*.

Skriföfning.

Hör *hvad* stormen *hväser* och far i *hvinande* *hvirflar* genom *hvalfvet*! Se *hvilket* *himmel*! *Hvem* *hvis*lar? *Hvi* *hvit*tar du med handen och *hvälfver* dina ögon? *Hvässa* lien *hwass* och afskär *vassen* vid stranden, *hwarest* den *hvita* hundvalpen *hvil*ar sig. Bortrensa sedan *hvarje* *hven* ur *hvet*et på åkern. — Jag håller *vad*, att du heldre valde en *hvalfisk* än en *val* sill, om du finge fritt *val*; men *hvilken* gjorde ej det? — Jag gick några *hvarf* omkring detta skepps*varf*, *hvars* brister jag snart

vardt varse. Då kommo två qvinnor med *hvar* sin *viska* under armen och *hviskade* vid *hvarandra*. Men jag vet *hwarken hwadan* de kommo eller *hwart* de gingo.

Reg. 16. *V-ljudet* tecknas med *f* i slutet af ord och stafvelser, och om en vokal följer efter *v-ljudet* i samma ord, så insättes ett *v* mellan *f* och denna vokal; t. ex. gif, gifva, lef, lefva, o. s. v.

Anm. Härmed må icke förblandas

1. Ord, som äro sammansatta; t. ex. af-und, bof-artad, lif-egen, skrif-öfning o. s. v. I sådana sättes ej något *v* mellan *f* och den följande vokalen, emedan denne icke egentligen hör till samma ord.
2. Ord, som icke hafva *v-ljudet* i sjelfva slutet af en stafvelse, utan i början af nästa; t. ex. all-var, be-vis, e-vig, hel-vete, Skandina-vien. Sådana skrivas derföre ej med *fv*, utan blott *v*. Hit höra ock några förnamn, såsom Ar-vid, Da-vid, E-va, E-vald, E-vert, I-var, Lo-visa, m. fl.
3. Ord, som blifvit upptagna från främmande språk. I sådana tecknas *v-ljudet* alltid med blott *v*; t. ex. motiv, avancera, bravo, civil, devis, favör, gevär, juvel, klavér, lava, manöver, nevö, oval, privat, revisor, servis, trivial, vivat, m. fl.

Skriföfning.

Olof skref ett bref till sin halfbroder Gustaf. Men då han observerade ända till elfva eller tolf staf-fel deri, så ref han sjelf sönder brefvet. — Förgäfvnes blifver din sträfvan att skrifva och stafva rätt, om du öfvergifver att med allvarlig ifver öfva dig deruti. — Svarfvaren snafvade mot harfven och var dervid nära att hvälfva i elfven. Vi sjelfva åsågo det skälfvande. — Ivar Arvidson var en modig kavalleriöfverste. Med djerfhet avancerade han mot fienden och helsade honom med en liflig gevärs-salfva. — Afskrif denna skriföfning, men gör det ej slarfaktigt.

Tredje Kapitlet.

Om de sammansatta konsonantljudens teckning.

Dessa ljud äro Äng-, Sje-, Tje-, Tsi- och X-ljud.

Reg. 17. Äng-ljudet tecknas med g, då det efterföljes af n i samma grundstafvelse, t. ex. gagn, lugnt.

Anm. 1. Detta gäller äfven för främmande ord, såsom inkognito, magnet, mahogni, rekognoscera o. s. v.

Anm. 2. Ängljud förekommer äfven i orden klang, sång, anka, bänk m. fl. I sådana tecknas det dock enligt sin natur med ng eller n,

Skriföfning.

Drängen Magnus drog den tungt lastade vagnen under hägn. Han hade på tjenstens vägnar varit ute i regnet hela dygnet och nästan dignade af ansträngning. Sina dervid begagnade kläder hängde han framför ugnen att torka. Sedan hade han den hugnaden att bli väl undfågna och fick nu egna sig åt en lugn hvila. — Betänk väl, min unga vän, att lögn aldrig skänker någon välsignelse.

Reg. 18. Sje-ljudet tecknas med sk

1. framför de lena vokalerna (Se dock Reg. 19 och 20).
2. framför a och o uti *menniska*, *menniskor*, *marskalk* och *skarlak*an.

Skriföfning.

Skepparen var en beskedlig, fastän kanske litet skenhelig *menniska*. Han skyndade i skymningen förbi vägskelet bärande en skäppa, hvori han skylde en bit skinka och några brödskeifvor. Han skälde af köld, änskönt han hade en skön skinnpels med långa skört. — Hofmarskalken klädde sig skärthorsdagen i skarlakansröd kappa och skälskinnsmössa utan skärm. Detta skedde troligen af det skäl, att han ville vara skild från andra *menniskor*.

Reg. 19. Sje-ljudet tecknas med *sj* i orden *sjelf*, *sjette*, *sju*, *sjuda*, *sjuk*, *sjunga*, *sjunka*, *sjupp*, *sjåa*, *sjåp*, *sjål* (ande) *sjö*.

Skriföfning.

Denne salpetersjudare brukar hvar *sjette* eller *sjunde* dag bada i nästan *sjudande* hett vatten samt går och *sjåpar* med *sjuppskinns*pels midt i sommaren. *Sjelf* inbillar han sig vara *sjuk* och låter modet *sjunka*, ehuru han hade större skäl att *sjunga* och vara glad i sin *sjål*.

Sju *sjömän* foro ut på *sjön* en skön vårmorgou; men bäst de *sjöngo* och *sjåade*, *sjönk* båten.

Reg. 20. Sje-ljudet tecknas dessutom

1. med *skj* i *skjorta*, *skjul*, *skjuta*, *skjuts*;
2. med *ssj* i *hyssja*, *hässja*, *ryssja*, *vyssja*, *ässja*;
3. med *stj* i *stjelm*, *stjelpa*, *stjerna*, *stjert*, *stjåla*;
4. med *sch* i *husch!* *klatsch!* *usch!* *schas!*

Skriföfning.

Hör hit. *skjutsgosse!* *Skjut* fram kärran ur *skjulet!* Sköt din helsa och stå ej ute i bara *skjortärmarne*. — Gossen *skjöt* *) fram kärran. — Smeden *hässjade* vid sin *ässja*. Fiskaren lagade *ryssjan*,

*) Märk: *Sköt* (af *sköta*) hörer till Reg. 18 och skall således skrivas med *sk*; men *skjöt* (af *skjuta*) deremot bör enligt grundregeln skrivas med *skj*. Somliga skriva dock, ehuru orätt, äfven detta med blott *sk*.

medan hustrun *vyssjade* barnet. — Himmelen har *stjernor*, foglarna *stjertar*, och blommorna *stjelkar*. — Den som *stjäl*, *stjelper* själf sin själ i förderf.

Kusken gjorde en *klatsch* med piskan. *Husch!* hvad hästarna sprungö! *Schas* kattor! *Usch!* nu kommer ett riktigt *duschregn*.

ANM. I främmande ord tecknas *Sje*-ljudet på 8 sätt:

1. med **ch** i *charad*, *charlatan*, *Charlotta*, *chef*, *chikan*, *kraschan*;
2. med **g** (e) i *bagage*, *bandage*, *ekipage*, *fastage*, *gelé*, *geni*, *gest*, *ingeniör*, *korrigera*, *kurage*, *lastage*, *loge*, *manége*, *negligé*, *orangeri*, *page*, *passage*, *plantage*, *rangera*, *sergeant*, *tragedi*, *voltige*;
3. med **j** i *anjovis*, *jalousi*, *jasmin*, *jetton*, *journal*, *projekt*;
4. med **sc** i *fascin*, *konvalescent*.
5. med **sch** i *affisch*, *bresch*, *depesch*, *galosch*, *kapuschong*, *kartesch*, *marsch*, *mustasch*, *nisch*, *punsch*, *schabrak*, *schack*, *schagg*, *schackt*, *schattera*, *schatull*, *schavott*, *schema*, *schäferi*, *tusch*, m. fl.
6. med **sj** i stafvelsen *sion* (läs *schon*), t. ex. *division*, *invasion*, *kommission*, *mission*, *passion*, *pension*, *revision*, *session*, m. fl.
7. med **ti** i stafvelsen *tion* (läs *tschon*), t. ex. *addition*, *auktion*, *donation*, *gratulation*, *lektion*, *motion*, *nation*, *operation*, *portion*, *relation*, *reparation*, *revolution*, m. fl.
8. med **xi** i stafvelsen *xion* (läs *kschon*), t. ex. *fluxion*, *komplexion*.

Skriföfning.

Den der herrn med *mustascher* och *schagg-*
fodrad *kapuschong* är *schweitzare* till *nationen*. Han
var förr *chef* för ett stort *schäferi*, samt en ran-
gerad *karl*; men genom skefva *spekulationer* måste
han slutligen göra *cession*. Nu lefver han af en
årlig *pension* samt den *provision*, han kan erhålla
genom att uträtta *kommissioner* åt andra. Han är
skicklig *schackspelare* och aldrig *generad* af *chika-*
ner. — *Ingenjörens page* stod i en *nisch* och åt
anjovis. Sedan drog han *jalousierna* för *fönstret*,
satte på sig *galoscherna* och skyndade till *orange-*
riet att hemta några *jasminer*, hvilka han jemte en
gratulation ärnade skänka sin syster *Charlotta*. —
Då *sergeanten* rekognoscerat *passagen*, ropade han
till *soldaterna*: "friskt *kurage!* fram åt *marsch!* nu
skola vi *skjuta* med *kartescher* i *breschen* på *mu-*
ren." — Efter *lektionens* slut vill jag enligt ditt
projekt *korrigera* dina *charader*; dock måste jag först
taga litet *motion* samt göra några *annotationer* i
min *journal*. — Var det detta *schatull* du inropade
på *auktionen* i går?

Reg. 21. Tje-ljudet tecknas med **k** framför de
lena vokalerna (utom i tjena, tjäder, tjäll,
tjära, tjärna; se nästa Reg.)

Anm. I några främmande ord tecknas *tje*-ljudet stundom
med **ch**; t. ex. *chemi*, *cherub*, *kateches*, *Chili*, *Chi-*

na, *Chirurg*, m. fl. I svenskan skrivas de dock nu allmänt med *k*, såsom *kemi*, *kirurg* o. s. v.

Skriföfning.

Kejsaren i *Kina* gaf *kirurgen* en *kedja* af guld.
— Sätt *kistan* på *kälken* och *kör* den till *källaren*.
Bär in *källvattnet* och det *köpta köttet* i *köket*. —
Kära barn! varen ej så *kinkiga* och *kifvens* ej om
några *körsbärskärnor!* — Det *kändes* rätt *kyligt* i
kyrkan *kyndelsmessodagen*.

Reg. 22. *Tje-ljudet* tecknas med *tj* i orden *tje-
na*, *tjock*, *tjog*, *tjudra*, *tjuf*, (hö-) *tjufva*,
tjugu, *tjur*, (för-) *tjusa*, *tjuta*, *tjäder*,
tjäll (hydda), *tjära*, (smör-) *tjärna*; samt
med *kj* i *kjortel* och *kjusa* *).

Skriföfning.

En *tjensteman* hade ett *tjog* *tjoeka* *tjenare*.
Alla *tjugu* gingo att jaga *tjäder*. I en *tjusande*
dal eller s. k. *kjusa* byggde de ett *tjäll*. Der drucko
de *tjärnmjök* och *källvatten*. Bredvid gick en *tjudrad*
tjur. — *Tjufven* slog den *tjutande* hunden med hö-
tjufvan, så att han *tjöt* ännu värre. — *Pigan* som
tjárnade smör, släppte en *fruktkärna* i *tjärnan*. —
Kära barn, *tjära* ej ned din *kjortel!*

*) Så kallas en smal sänkning mellan tvänne höjder.

Reg. 23. Tsi-ljudet tecknas med *ti* framför vokal i några från latinet lånta ord och namn, t. ex. aktie, tertial, Emerentia, Ignatius, Rogatius m. fl.

Skriföfning.

En medicine-licentiat erhöi ett årligt gratial, emedan han botat en förnäm patient. Patienten var justitie-kansler och hette måhända Pontius, emedan initial-bokstafven var P. Han var dessutom aktie-egare i ett jernvägsbolag.

Reg. 24. X-ljudet tecknas med *x*, då detta ljud förekommer i sjelfva stamordet, t. ex. vax, växa, taxa.

Anm. 1. Om *x*-ljudet icke finnes i sjelfva stamordet, utan uppkommer genom sammansättning, härledning eller böjning, så skall det ej skrivas med *x*, utan med de bokstäfver, som stamordets ljud fordrar. T. ex. i ordet *tacksam* höres väl *x*-ljud, men detta får dock ej tecknas med *x*, utan med *cks*, emedan stamordet är *tack* med ändelsen *sam*. Likaså får *högst* icke skrivas med *x*, utan med *gs*, emedan stamordet är *hög*; *riksmynt* icke med *x*, utan med *ks* emedan stamordet är *rike*, o. s. v. — I orden *sax*, *blivt*, m. fl. deremot finnes *x*-ljudet i sjelfva stamordet och skall således tecknas med *x*.

Anm. 2. I de utländska orden *accent*, *accept*, *accis*, *vacin*, m. fl. tecknas *x*-ljudet med *cc*.

Skriföfning.

Bed kökspigan att straxt veåla dessa penningar. Gå sedan att vakta oxarna på den gräsbevåta ången, men läs under tiden väl öfver dina lexor till examen. — Fiskaren aflågsnade sig högst tacksam, sedan han för sex laxar och några braænar erhållit sexton riksdaler riksmunt. Han tycks vara en tilltagsen karl och blir möjligen riksdagsman med tiden. — Dagsverkskarlen kowade på sitt bysäcksur. Det var middagstid. Han satte sig vid skogsbackskanten och åt upp sitt matsäcksförråd. — En skråddare behöfver ej blott sax, utan också vax. — Vaccinatören satte accent öfver sitt namn, då han accepterade veæln. — Solen hör till det slags världskroppar, som vi kalla færstjernor.

Ejerde Kapitlet.

Om de dubbla konsonantljudens teckning.

Dubbelt konsonantljud tecknas dels med *en* dels med *två* konsonanter af samma namn; t. ex. falk, fall, som, sommar o. s. v.

Reg. 25. Dubbelt konsonantljud tecknas enkelt, då det efterföljes af ytterligare en konsonant i samma grundstafvelse, t. ex. bark, dołk, gift, last, maket, klipsk, spotsk, sturskt, o. s. v.

Anm. Som denna regel finner sin tillämpning i alla föregående och efterföljande Skriföfningar, så anses särskild Skriföfning här ej behöfvas.

Reg. 26. Dubbelt konsonantljud tecknas enkelt i slutet af en kort stafvelse uti ett flerstavigt ord, t. ex. bibel, dålig, fader, förgäfves, huset, händelsen, tagit, visserligen, o. s. v.

Se Anm. vid Reg. 25.

Reg. 27. Dubbelt J-ljud tecknas alltid enkelt med j.

Skriföfning.

Var ej loj, pojke, utan böj dig ned och röj undan skräpet. Nej, nej! stoja ej så hejdlöst i kojan! — Aj, aj! fy baj, lilla Maja!

Reg. 28. Dubbelt K-ljud tecknas aldrig med kk, utan

1. med **ch** i ordet "och" (liktydigt med samt); och

2. med **ck** i alla öfriga fall.

Anm. Då dubbelt k-ljud förekommer i ord, hvars stamord hafva *g*, så får det ej tecknas med *ck*, utan, enl. grundregeln, med *g*. T. ex. bragt (af bringa), bugt (af buga), drägt (af drage), flygt (af flyga), dugtig (af duga), sagt (af säga), vigt (af väga). Hit höra äfven alla adjektiver, som i maskulinum slutas på *ig*, och i hvilka ett *t* tillsättes för neutrum; t. ex. artig (af artig), barnsligt (af barnslig), evigt (af evig) o. s. v.

Skriföfning.

En liten *qvick och vacker flicka gick och ploc-kade blålockor vid bäcken*. Hon var *inackorderad* hos en *ackurat snickare och tillbragte* der ett lugnt och *lyckligt lif*. Som hon *föröfrigt* var ett *sedigt, läraktigt och förståndigt barn*, så var hon *ock mycket omtyckt* af både *gammal och ung*. — Om du hade *laggt nödig vigt på mitt råd, undflytt tvedrägt och gjort din pligt*; så hade du ej behöft *erlägga någon plikt*. — Jag har ju *sagt dig, att du ej skulle få någon bugt på dina hundar, förrän de blifva dugtigt tuktade*. — Med sin *jakt seglade Dudvig* ut på *jagt i skärgården*; men sedan han *skjutit en fogel i flykten, måste han sjelf taga till flykten*. — Det vore *oförsigtigt att med afsigt kasta en mjölsikt midt i ansigtet på någon*.

Reg. 29. Dubbelt M-ljud tecknas dubbelt endast mellan två vokaler i ett enkelt ord.

Anm. I orden *döma, domar* och alla deraf böjda eller härledda ord såsom *domare, ungdomen* m. fl. tecknas det dubbla m-ljudet enkelt, fastän vokal följer efter i samma ord. Äfven må anmärkas, att många skrifva *lamm* (litet får) med två m för att skilja det från *lam* (förlamad). *Damm* (stoff; vattendamm) skrives äfven oftast med två m.

Skriföfning.

Glöm aldrig att vara tacksam mot dem, som visa dig ömhet. Försumma ej att i barndomen

inhemta kännedom om allt, som kan komma dig till fromma i framtiden och sök att utbilda ditt omdöme.

När Adam körde hemåt med bomullen och kom framom domarens gamla tomma lada, bar han sig åt som en dumbom, så att lasset stjelpte omkull i dammen.

Reg. 30. Bubbelt N-ljud tecknas enkelt

1. uti orden **an**, **den**, **din**, **en**, **han**, **hon**, **igen**, **in**, **kän**, **man**, **men**, **min**, **mun**, **sen** (af sedan), **sin**, **Sven**, **vän**, **än**, **fruntimmer**, **kungöra**, **kunskap**, **qvinn(-folk)**, **Måndag**, **Söndag**, **ungefär**;

2. framför en annan konsonant i böjningar af verber, som eljest hafva två **n**, t. ex. **brände** (af bränna), **kunde** (af kunna), **känt** (af känna) o. s. v.

Anm. Orden fanns, grannt, sannt och tunnt skrivas af somliga med blott ett *n*, men rättast är dock att skriva dem med två.

Skriföfning.

Sven ankom i Söndags ungefär vid den här tiden. Fastän vi känt hvarandra sen barndomen, igenkände jag honom ej nu, förrän han upplät sin mun och begynte tala. Han är en man med ganska inskränkta kunskaper och kanske något qvinlig karakter; men tro dock ej, min vän, att han der-

före ser ut som ett fruntimmer. — Det är sannt, att tyget befunns vara lika tunnt som grannt.

Reg. 31. Dubbelt T-ljud tecknas med dt i neutrum af sådana adjektiver och passiva participer, som i maskulinum slutas på d eller dd; t. ex. snedt af sned, spridt af spridd*)

ANM. Om något af orden *har, hade, hafva* står eller kan tänkas stå som satsband i en sats, så säges det efterföljande predikatet vara ett supinum och skall slutas på *t* eller *tt*, men icke *dt*, så framt ej sjelfva stamordet ändas på *d*, i hvilket fall detta *d* aldrig får uteslutas; t. ex. *pydt* af *pyd*, *sändt* af *sänd*. — Om deremot något af orden *blifva, blef, blifvit, vara, är, var, varit, vore, varda, vardt* står eller kan tänkas stå framför verbet, så kallas detta passiv particip och skrives i neutrum med *dt*, såframt det näml. i mask. ändas på *d*; t. ex. *böjdt* af *böjd*, *öfvadt* af *öfvad* o. s. v.

Om ett adj. eller pass. part. i mask. ändas på *dd*, så bortkastas i neutrum det ena *d*, t. ex. *utbredd*, *utbredt*; och om det i mask. slutas på *ld* eller *ggd*, så utelemnas i neutr. ett *l* eller *g*, t. ex. *ställd*, *byggd* — *ställdt*, *byggt*; men i supinum skrives *ställt*, *byggt*. — Då ett verb i supinum ändas på *it*, skall det som adj. eller pass. part. i neutr. slutas på *et*; t. ex. Jag har brutit brefvet. Ett brutet bref lemnades mig. Brefvet var brutet.

Till ytterligare förtydligande häraf må följande uppställning tjena.

*) *dt* betecknar ock stundom enkelt *t*-ljud, t. ex. *glordt*, *hördt*, *ondt*, *värdt*, *rundt*, o. s. v.

Supinum.	Pass. part.
Han har målat	Det är måladt.
” hade slutat	” skall blifva slutadt.
Vi hafva lofvat	” blef lofvadt.
Han lärer hafva sagt	” vare sagdt.
Du borde hafva börjat	” har blifvit börjadt.
Du skulle hafva böjt	” lärer hafva blifvit böjdt.
Du torde hafva hört	” vore oerhördt.
Jag har befallt	” vardt mig befalldt.
Han hade vedergällt	” skall varda dig veder- gäldt.
De hafva sytt	” var illa sydt.
Jag har användt det	” har varit användt.
Jag har skurit	” har blifvit söndersku- ret.

Adjektiverna stafvas alltid som pass. part. t. ex. ett måladt bord, ett slutadt arbete, ett sagdt ord, ett fäldt träd, ett rifvet får, o. s. v.

Skriföfning.

Hvad har vållat, att du (har) ställt ett rödt bord, der förut ett hvitmåladt (har) varit stäldt? — Hvem har byggt detta hus? Det är byggt af den- samme som byggt mitt. — Jag skulle hafva sluta- t, om han ej oförmodadt inträdt och stört mig. — Det vardt beslutadt, att, sedan vi besett hans landt- gods, vi oförtöfvadt skulle resa, så vidt ej nå- got oförutsedt hinder dessförinnan inträffat. — Om ej mitt råd blifvit missförstådt, förvrängdt och illa

uttyddt, så hade vi nu ej stått här. — Hade du lyddt mig och ej gjort ondt med beräddt mod, så vore detta nu ogjordt; men du tyckes hafva glömt, att "gömdt är icke glömdt". — Sedan han länge striddt med förtvifladt mod, har han nu ändtligen stupat. — Oaktadt jag skurit mig på lien, skall dock allt hvetet blifva afskuret till qvällen.

Anm. Emedan Reg. 31 fordrar mycken öfning för att kunna rätt tillämpas. så äro här några verber anförda, hvilka af lärjungen böra böjas såväl till supinum som adj. och pass. part. i neutrum. Detta kan ske t. ex. sålunda: Jag har bott i det huset. Ett obobodt hus stod vid vägen. Huset var obobodt. — Har du slagit ut ölet? Hon hade utslaget här. Glaset blef sönderslaget.

Bo, slå, aga, finna, kamma, somna, laga, taga, sy, skura, skala, trampa, bryta, lyfta, sända, lyda, följa, sörja, nöja, hugga, plöja, lemna, vakta, se, bränna, frysa, såga, öppna, tillsluta, ställa, fälla, falla, skjuta, känna, råda sprida, bedja, lacka, räkna, tala, binda, belöna, gifva, bära, lära, stänga, rinna, straffa, fylla, skada, finna, rätta, fly, dö, stjäla, välja, värma, förstå, begagna, lofva, göra, rifva, väfva, förgylla, öka, öfva, strö.

Reg. 32. I alla öfriga fall tecknas dubbelt konsonantljud med två konsonanter af samma slag, t. ex. snabb, udd, muff, tagg, sill, stamma, brunn, topp, borrh, visste, natt, o. s. v.

Anm. Då denna Reg. kan tillämpas öfverallt i boken, så är skriföfning här öfverflödig.

Likljudande ord af olika stafning och betydelse.

<i>Allt</i> (af all)	<i>alt</i> (violsträng)
<i>Bedt</i> (af bedja)	<i>bett</i> (af bita)
<i>bläck</i> (skrifbläck)	<i>bleck</i> (jernbleck)
<i>blått</i> (af blå)	<i>blott</i> (endast)
<i>blödt</i> (af blöda)	<i>blött</i> (af blöta)
<i>brott</i> (af bryta)	<i>brådt</i> (af bråd)
<i>bygd</i> (hembygd)	<i>byggd</i> (af bygga)
<i>Däm</i> (af damm)	<i>dem</i> (pronomen)
<i>Egg</i> (knifsegg)	<i>ägg</i> (fogel-ägg)
<i>Flott</i> (af flyta)	<i>flått</i> (af flå)
<i>flygt</i> (af flyga)	<i>flykt</i> (af fly)
<i>fordra</i> (begära)	<i>fodra</i> (af foder)
<i>fråssa</i> (äta starkt)	<i>frossa</i> (sjukdom)
<i>fällt</i> (af fälla)	<i>fält</i> (en slätt)
<i>färga</i> (af färg)	<i>färja</i> (flat båt)
<i>fäst</i> (af fast)	<i>fest</i> (högtidsfest)
<i>Gerna</i> (med nöje)	<i>hjerna</i> (i hufvudet)
<i>gjord</i> (af göra)	<i>hjord</i> (boskaphjord)
(bukgjord)	<i>gjordt</i> (af gjord)
<i>gjort</i> (af göra)	<i>hjordt</i> (ett djur)
<i>gjuta</i> (t. ex. bly)	<i>ljuta</i> (lida)
<i>gladt</i> (af glad)	<i>glatt</i> (slät)
<i>godt</i> (af god)	<i>gätt</i> (af gå)
<i>gäst</i> (bordsgäst)	<i>jäst</i> (bryggjäst)
<i>Han</i> (pron.)	<i>hann</i> (af hinna)
<i>hof</i> (konungs hof)	<i>håf</i> (fiskhåf)
<i>häll</i> (bergshäll)	<i>hell</i> (hell dig!)

<i>Jo</i> (jakande svar)	<i>Hjo</i> (en stad)
<i>Jon</i> (ett namn)	<i>hjon</i> (arbetshjon)
<i>Jagt</i> (af jaga)	<i>jakt</i> (fartyg)
<i>jul</i> (högtid)	<i>hjul</i> (vagnshjul)
<i>järf</i> (ett djur)	<i>djerf</i> (modig)
<i>Karl</i> (en man)	<i>kar</i> (ett kar)
<i>kol</i> (träkol stenkol)	<i>kål</i> (hvitkål surkål o. s. v.)
<i>käll</i> (af källa)	<i>tjäll</i> (hydda)
<i>kära</i> (af kär)	<i>tjära</i> (upplöst kåda)
<i>Ledt</i> (af led, elak, af leda)	<i>lett</i> (af le)
<i>lydt</i> (af lyda)	<i>lytt</i> (af lyte)
<i>Midt</i> (af midja)	<i>mitt</i> (pron.)
<i>män</i> (af man)	<i>men</i> (motsägelseord)
<i>Och</i> (samt)	<i>ock</i> (äfven)
<i>Pligt</i> (skyldighet)	<i>plikt</i> (penningböter)
<i>Rigta</i> (syfta)	<i>rikta</i> (göra rik)
<i>rykte</i> (ett rykte om någon)	<i>ryckte</i> (af rycka)
<i>rådt</i> (af råda)	<i>rått</i> (af rå)
<i>råm</i> (fiskråm)	<i>rom</i> (spritdryck)
<i>rödt</i> (af röd)	<i>rött</i> (af röta)
<i>Sigt</i> (åsig afsigt m. fl.)	<i>sikt</i> (mjölsikt)
<i>sjelfva</i> (af sjelf)	<i>skälfva</i> (darra)
<i>själ</i> (ande)	<i>skäl</i> (sjödjur)
<i>skyllt</i> (af skylla)	<i>skyllt</i> (bagare-skyllt)
<i>skäl</i> (orsak)	<i>stjul</i> (af stjåla)
<i>skämt</i> (narri)	<i>skämdt</i> (af skämd)

<i>skön</i> (vacker)	<i>sjön</i> (af sjö)
<i>slägt</i> (af slag)	<i>släckt</i> (af släcka)
<i>smältt</i> (af smälla)	<i>smältt</i> (af smälta)
<i>sold</i> (aflöning)	<i>söld</i> (af sälja)
<i>spått</i> (af spå)	<i>spott</i> (af spotta)
<i>stängt</i> (af stänga)	<i>stänkt</i> (af stänka)
<i>stödt</i> (af stöd)	<i>stött</i> (af stöta)
<i>svedt</i> (af svedja)	<i>svett</i> (af svetta)
<i>svältt</i> (af svälla)	<i>svält</i> (af svälta)
<i>sälj</i> (träd)	<i>sälj</i> (af sälja)
<i>Talga</i> (af talg)	<i>talja</i> (block, trissa)
<i>tjärna</i> (smör)	<i>kärna</i> (i frukt m. m.)
<i>tron</i> (af tro)	<i>thron</i> (konungathron)
<i>tryckt</i> (af trycka)	<i>tryggt</i> (af trygg)
<i>trädt</i> (af träda)	<i>trätt</i> (af träta)
<i>täckt</i> (af täcka)	<i>tägt</i> (af taga)
<i>Vad</i> (ett vad, en vad)	<i>hvad</i> (frågeord)
<i>val</i> (af välja, äfven 80 st.)	<i>hval</i> (fisk)
<i>var</i> (öfverdrag på kud- dar m. m.)	<i>hvar</i> (hvarje, hvarest)
<i>vardt</i> (af vardä)	<i>hvar</i> (hvarthän)
<i>varf</i> (skeppsvarf)	<i>hvarf</i> (omgång)
<i>vass</i> (sjögräs)	<i>hvass</i> (skarp)
<i>verk</i> (handtverk, arbete)	<i>värk</i> (plåga)
<i>vi</i> (pron.)	<i>hvi</i> (hvarföre)
<i>vice</i> (af vikarius)	<i>vise</i> (af vis)
<i>vidt</i> (af vid)	<i>hvit</i> (af hvit)
<i>viska</i> (liten qvast)	<i>hwiska</i> (tala sakta)
<i>värd</i> (husvärd)	<i>verld</i> (verldsbyggnad)

Femte Kapitlet.

Om Skiljetecknens bruk.

Anm. För att kunna rätt bruka Skiljetecknen fordras visserligen att ha insigt i Språk- eller Satsläran; men genom flitigt inöfvande af Interpunktionsläran samt noga aktgifvande på skiljetecknen i böcker, bör man äfven *utan Språklära* kunna lära sig att någorlunda säkert interpunktera en skrift.

Till någon ledning härvid må dock anföras några ord om de särskilda slagen af Sats.

Då vi vilja meddela våra tankar åt andra, måste vi uttrycka dem i *ord*. Detta sker antingen *mundligen*, då vi tala, eller *skriftligen*, då vi skriva. — En sålunda i ord uttryckt tanke kallas **Sats**.

I anseende till tankarnes olikhet gifves det 5 slags sätser, näml.:

- 1) **Påstående-sätser**; t. ex. Solen lyser. Jag såg, att han kom.
 - 2) **Fråge-sätser**; t. ex. Lyser solen? Såg du, att han kom?
 - 3) **Utrops-sätser**; t. ex. Huru klart solen lyser! Ack, hvad naturen dock är skön! — O, hvad jag är lycklig!
 - 4) **Önske-sätser**; t. ex. Solen lyse! Ack, att våren snart komme! Mätte jag blifva lycklig!
 - 5) **Uppmanings-sätser**; t. ex. Läs, gosse! Varen flitiga, barn!
-

Om en skrift skall kunna *rätt* läsas och förstås, så måste man med vissa tecken noga åtskilja dess satser, såväl i anseende till deras olika tanke-innehåll som deras förhållande till hvarandra.

De tecken, man härvid begagnar, kallas **Skiljetecken**, och deras användande benämnes **Interpunktion** (d. ä. Mellanprickning).

Egentliga skiljetecknen äro: **Punkt** (.), **Frågetecken** (?), **Utrops-tecken** (!), **Komma** (,), **Semikolon** (;), **Kolon** (:), och **Tankstreck** (—).

Punkt sättes efter en eller flera satser, som tillsammans utgöra en fullständig mening; t. ex. I går var min bror hos mig. Jag bad honom då, att han skulle köpa den boken, som vi talade om, när du var här. — Punkt brukas äfven som förkortningstecken vid ord, som ej fullständigt utskrifvas; t. ex. Gust. Sept. Stockh. o. s. v.

Frågetecken sättes efter en bestämd fråga; t. ex. Hvart går du?

Anm. Är frågan obestämd (t. ex. Han frågade, hvart du gick.), så sättes ej frågetecken, utan punkt efter.

Utropstecken sättes efter utrops-, önske- och uppmaningssatser, samt efter enskilda utropsord och tilltal; t. ex. Ack! — Husch! — Den olycklige! Käre vän! älskade moder! o. s. v.

Utropstecknet kallas derföre äfven **Önsketecken** och **Uppmaningstecken**.

Anm. Punkt, Frågetecken och Utropstecken benämnas *Hufvudskiljetecken*, emedan en Mening alltid skall med något af dessa tecken avslutas.

Komma nyttjas: 1) Mellan satser, som äro för-
enade genom något af orden *hvilken, som, hvars, hvarmed, hvarigenom, hvarpå, hvaraf, hwarest, emedan, när, huru, att, om, då, ty*, m. fl.; t. ex. Han underrättade mig, *att* huset, *hvari* han bodde, *då* jag sist träffade honom, nu hade blifvit såldt. — 2) Före och efter en i satsen inskjuten bestämning; t. ex. Kristina Gyllenstjerna, *Sten Stures enka*, försvarade länge Stockholm mot Kristian II, *Danmarks konung*. — 3) I stället för ordet "och" för att slippa upprepa det så ofta; t. ex. Carl, Knut, Per och Erik gingo i skolan för att lära sig läsa, skriva, räkna och rita. — Städer i Westmanland äro: Westerås, Sala, Köping, Arboga, Nora och Linde.

Semikolon eller **Halfkolon** nyttjas: 1) Mellan längre satser, som uttrycka en orsak och följd eller en motsats till hvarandra. Dessa äro vanligen för-
enade genom något af orden *således, därför, alltså, men, utan, dock, så, likväl, följaktligen, det oaktadt* m. fl.; t. ex. Om ett barn i skolan alltid visar sig vänligt, uppmärksamt och lydigt samt vid sina göromål iakttager flit och ordning; så skall det derigenom förvärfva sig icke blott sin lärares kärlek och förtroende, utan ock sina kamraters aktning och tillgifvenhet. Jag har ej mycket hopp att kunna hjälpa honom ur den nöd, som nu så hårdt trycker honom; dock skall jag göra, hvad jag kan. — 2) Emellan flera satser, som ega inbör-

des sammanhang och äro något långa; t. ex. Ehuru Carl IX hade ett ganska skarpsinnigt och klart förstånd; ehuru han bättre än någon annan kände Sveriges tillstånd; ehuru han dessutom hade en fast vilja och kraftfull karakter: så kunde han dock ej bota alla rikets olyckor; dels emedan hans företrädare så fördjupat riket i elände; dels emedan han rönt motstånd af adeln, som ville återvinna sin fordna makt; dels ock emedan hans regeringstid var så kort. *)

Kolon brukas: 1) Då man ordagrannt anför någons ord, eller då något uppräknas; t. ex. Jag frågade: »Huru gammal är du?» — Han svarade: »Tolf år.» — Brevet hade följande lydelse: — Saken förhåller sig sålunda: — — I Dalarne finnas 3 städer: Falun, Säther och Hedemora. — Det gifves två slags stafvelser: grundstafvelser och skrifstafvelser.

2) Emellan satser, som äro långa och innehålla flera med semikolon åtskilda afdelningar. (Se 2:dra regeln vid semikolon.)

Tankstreck nyttjas: 1) Framför oväntade uttryck; t. ex. Jag belönades rikligen för min möda, ty jag fick — ingenting.

*) Bruket af *komma* och *semikolon* samt äfven *kolon* är i vissa fall så vacklande, att någon bestämd regel därför är svår att uppgifva. Si nyttjar den ena semikolon, der en annan nyttjar komma; den ena sätter kolon der en annan sätter semikolon och tvärtom. Ofvanstående regler torde dock vara de, som mest följas härutinnan.

- 2) Då meningen alldeles afbrytes; t. ex. Jag kom för att säga dig, att — att — —
- 3) Ofta före och efter en inskjuten mening i st. f. komma; t. ex. Cæsar — denne store härförare — blef mördad.
- 4) Efter punkt, då ett nytt ämne börjas i samma stycke.
- 5) Stundom i st. f. namn, som man ej vill utskrifva; t. ex. Staden M—, Herr S—g, o. s. v.

Inneslutningstecken eller **Parentes** () tje-
nar att innesluta en förklaring af ett ord, samt att
afskilja sådana inskjutna meningar, som ej stå i di-
rekt sammanhang med satsen för öfrigt; t. ex. Det
ställe, der Jakob hvilade, kallade han Bethel (Guds
hus). Min yngsta bror (du känner ju honom?)
reser i morgon till F—.

Anm. Stundom nyttjas två tankstreck i st. f. parentes.

Anförings- eller **Citationstecken** (") brukas,
då man ordagrannt anför någons ord eller något ur
en skrift; t. ex. Fadren sade: "Min son, vandra
alltid på dygdens väg!" — Betänk, min vän! att
"girighet är en rot till allt ondt".

Anm. Om man ej ordagrannt, utan blott till innehållet
anför någons ord, så skall ej anföringstecknet
nyttjas; t. ex. Fadren sade, att sonen alltid borde
vandra på dygdens väg.

Binde- och Delningstecken (—) brukas: 1)
Att åtskilja mångstafviga ord, som blifvit samman-
satta; t. ex. Hushållnings-sällskap, Folkskolelärare-
Seminarium, m. fl. samt sådana ord, som för tyd-

lighetens skull måste delas; t. ex. ref-orm till skillnad från re-form, sol-år till sk. fr. so-lår.

2) Efter sammansättningsdelar, som hänföras till en i ett annat ord utsatt gemensam del; t. ex. Upp- och nedgång (i st. f. uppgång och nedgång), fri- och rättigheter (i st. f. friheter och rättigheter), bön-, bot- och bättringsdag, o. s. v.

3) Att sammanbinda stafvelser, då ett ord delas på två rader.

Uteslutningstecken eller **Apostrof** (') antyder, att en eller flera bokstäfver blifvit uteslutna; t. ex. Sad^o i st. f. sade, reⁿ i st. f. redan, seⁿ i st. f. sedan o. s. v.

Tonvigtstecken eller **Accent** (´) brukas i främmande ord och enskilda namn för att utmärka den stafvelse, som bör hafva tonvigt; t. ex. Allé, Armé, Kommité, Tegnér, Franzén o. s. v.

Afdelningstecken eller **Paragraf** (§) tjänar att utmärka vissa afdelningar af en skrift.

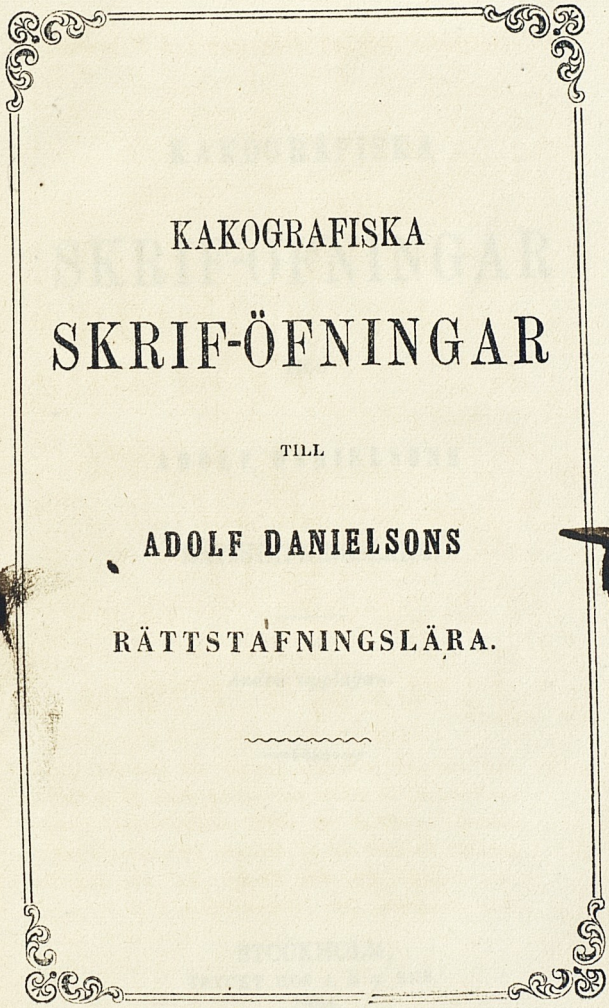
Anm. Ofta begagnas härtill äfven bokstäfver eller siffror.

Nottecken eller **Asterisk** (* eller †) tjänar att hänvisa till noter och anmärkningar.

De vanligaste Ordförkortningar äro följande:

<i>Anm.</i> (Anmärkning)	<i>näml.</i> (nämligen)
<i>Ctr</i> (centner)	<i>n. v.</i> (nuvarande)
<i>d. v. s.</i> (det vill säga)	<i>o. d.</i> (och dylikt)
<i>d. y.</i> (den yngre)	<i>omkr.</i> (omkring)
<i>d. ä.</i> (den äldre, och det är)	<i>o. s. a.</i> (om svar anhålles)
<i>e. a. g.</i> (en annan gång)	<i>o. s. v.</i> (och så vidare)
<i>el.</i> (eller)	<i>pag.</i> (pagina, sida)
<i>e. m.</i> (eftermiddagen)	<i>P. M.</i> (Promemoria, för minnet)
<i>Ex.</i> (Exempel)	<i>P. S.</i> (Post Skriptum, efterskrift)
<i>f. d.</i> (för detta)	<i>Rdr, R\ddot{g}.</i> (Riksdaler)
<i>f. m.</i> (förmiddagen)	<i>rmt</i> (riksmynt)
<i>fr.</i> (fråga)	<i>sid., sidd.</i> (sida, sidor)
<i>Hr</i> (Herr)	<i>S. D.</i> (Samma dag)
<i>i st. f.</i> (i stället för)	<i>sv.</i> (svar)
<i>jfr</i> (jmför)	<i>t. ex.</i> (till exempel)
<i>kl.</i> (klockan)	<i>t. o. m.</i> (till och med)
<i>m. a. o.</i> (med andra ord)	<i>Und.</i> (undantag)
<i>m. fl.</i> (med flera)	
<i>m. m.</i> (med mera)	
<i>N:o</i> (nummer)	

Ann. Om ett ord förkortas genom att utelemna dess slutändelse, så måste man alltid sluta på en konsonant, hvarefter en vokal skulle följa; t. ex. namnet Fredrik får ej skrivas *Fre.* eller *Fred.*, utan antingen *Fr.* eller *Fredr.* *Ex. Apr.* (April), *Aug.* (Augusti), *Dec.* (December) o. s. v.

KAKOGRAFISKA
SKRIF-ÖFNINGAR

TILL

ADOLF DANIELSONS
RÄTTSTAFNINGSLÄRA.

КАТЕГОРИЯ

СЕРИИ-ОБЪЕМЫ

СЕРИИ-ОБЪЕМЫ

АВТОРИТЕТНОСТЬ

АВТОРИТЕТНОСТЬ

НА ТЕРРИТОРИИ

КАТЕГОРИИ

СТУДИИ

КАТЕГОРИИ

1988

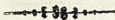
KAKOGRAFISKA
SKRIF-ÖFNINGAR

TILL

ADOLF DANIELSONS

RÄTTSTAFNINGSLÄRA.

Andra upplagan.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS J. & A. RIIS,
1864.

Å-ljudet.

pål sproken i Går mäd håkann åk sade då du vil ärnå et gåt endamål så får du äj låtta Dåligger eller dåracktigga rod förmå dig at frångå Dit upsåt måns påstår at Hann sog Två gråa får stå på vår Gård.

en Kånungs sån hadde i sit Håv et tjåg utkårrade hvelbårne men sãm enlikt akård mot hvissa vilkor låvatt Hånåm at årdna hans Krigarehårdårr de klede sig ala mornarr i såbållpås åck ordensskårnor samt åtto offta Håning i stele för hvanlitt sovell kålaren sat undandåld bakåm kolmillan ock lysnade til Foglarnas munnttra sårl hvid dån pårlande beken då syntåss en jus rådnadd upstiga ofvan horisånten åch et dåft mårlande hõrdess ur molnen Han jorde sig uttan upskåv i årning att gå En odoga skule förkåvra sig i at sovra mallm mæn lade sig at såva på Skråvett af ån Båt han hade en klåve om ena hannlåven ock en skåvell vid sidann Bredvid log en Fisskhåf gãmte nogra kålrõterr.

olov ståpade bållen i råkfikkan åk håpadde av til Påjkkane sãm støjade vid kåjjan på Hållmen borttåm slåtett han hadde åm mårgonnån plåkatt en kårrj ful mäd tårra ållån villka han håpadess få sålda på torrgett sedann kåm han til stockålm åch blev Soldat mot knap solld.

hør villkett stongkande vad månnde deta hvara Dett är en vrongvis å bångstyrigg fonge som i lång

tid fåt hvändass i et Tränkt fenngelse emedan han många Gongärr uttprängladt fallst mynnt.

at tråkla fälla solla vollma Hö plässtra på sor bakka hvåflor och sjötta husålett Dett har av older hvarit kvinors jöra en häre så bold drak råm och fro-sadde uttan motta i otta dar deta vålade at han feck en voldsam frossa och mässte håla sig ine hella po-sken han hvar litett smot redd för åskan män lottsade dock allri hvara dett en rotta gnagde sig in i et rumm måne hon fan någodt at fråssa på näj endasst en ko-vomb ock råmen äfter en såld fisk jag måde ejj ret gåt när jag godt en stund i modden.

Ä-ljudet.

när mann är erligg och bär sig vel ått behövar man äj redas för nogån at en edell ok flerdlös man är verd at eras lär ej kuna jevas hjag ernar her lära mig at äj beva för nytitt arbete åm Dät even är tre-gett och besverlit.

pär erhöl af Wernär en Bärnsten ock några pär-lorr dät där vile Ferdinnand järna ega han ärbjöd der-före per en gernmärla i ersetning män då han för Fiärde gongän hörde att han äj kunde ärnå sin avsikt blev han vred såm fordomm en Bärserk åk slog per övär gernan med en tjädja han ertappades däck på bar hjärning och ärböll sit förtjenta straf hurru my-kett han en spiernade däremot skjärnorna äro verds-kråpar såm sveva fridt i värdsrymdenn.

allbertina och heness brodärr härrman ängnade mästadels sin värksamhet åt blåmstärssjöttsäll de fles-

sta äftermidagar rännsade de skälftva sin tregård och tyktess begge myckett roadde därav hermann plegade älgäst dagligen rekna fäm ellär säcks eksämpell i ängkell Reguladetri men skule evän hjänte deta inhämta liätt kunnskapärr i Svärjess hjografi — väm är dene häre jo han är än temligen välbärjadd tänjutare åk hema i bärsslagen han tengkerr nu undärr hjulhjäljenn hellsa på i prästgården samt övvervara dän tjäsjerliga fessten i tämplett hans ejäntligga erände hvar doch att lämna mig däsa Trättio rixdalerr och tretån öre såsäm inträsa på de pängar jag enlit tästamänte erhöl ur min fadärs Sterbhus och vilka jag mot refvärs lonatt hånöm.

Ivvene veltjende män anlende en kvel mäd en eländigg hesst och en ännu sämre kjerra til en avlexen gestgivargård dän ena var än tjeck fendrick från smålenska grensenn han hvar kled i en prektigg unifärmsdrekt och et velditt sjegg betegte nesstan hela dett solbrenda annsiktätt hans umgengessett bar stempelln av et gletitt och skemtsamt lynne dett merktes let at han ej tengte på sparsamhet då dett jelde at tillfredstella sin aptit ty han let nämligen unfengna sig med färnsk ofjelad gädde egg å flesk samt en mängd andra lekra räterr hans selskap var en skredargesäll såm nu emnade söka rettihet at bliva mestare när de etitt sig vel metta framtog fändriken et blekhorn av gärnblek och skref sit Namn i Dagbooken — en pårtretör ernade til en bestemd dag måla et porträtt åt en ven men han fik en så hefti verk i sina tenderr at han ej på lenge kunde fulenda sit verk skomakarenn sat hvid bäkenn och tvetade bekett af sina hendärr.

Je-ljudet.

bårgmestaren jik ljust nys gent över tårrjett han är en velbårjadd kar och allri karj då dät geller at jynna en medbårjare hjenåm givmilldhet han gjør gärna en god hjärning och vakarr mäd åmsorg öfver lagäns häljd en dverj geck vid et bårg nera galljbaken och bar en kårj då kåm en hvarg mäd öpett Svallj emot honom dvärgenn ryste i både merg å ben ock sökte förjevess undgå at bli sarrjad av den arja hvarrgen då fergaren rode övär med färjan sprang en ällj förbi blésbäljen hvar jord av sällj och smord mäd talg cen såm äj är helbråjda blir ej järna legd til arbete.

jegarenn Göns hjessperson reste i göge månad från göntjöpung til jämtland at hjaga djårvarr dät kan äj gevas at han är starrk såm en gette samt ogemförlit dejelig män och dærgämte en letjeful kanallge såm bara jektar efter nögen han vil ellgest anses såm en gærfv kavalljer svengär hjämt en jernskod tjepp i handen jämkar i varge minut sina palgeter å fjässkar mäd billgätter dærföre är han åck et stenditt åbjåkt för andras åtlögje man bör äj bjuda en gäst at drika gest åler åta ogest brö gentan hjemrade sig illa då hon sog gærteknnett på himelån.

han gorde en bukjord och åmgjordade därmed sin hesst sedan red han til guterienn och jöt vargehanda ljutgotts dät är ej ret hjort at i vredesmod utguta andrass blod.

Gallmar hadde ett jålltemoditt jårta han sate gelmen på gjessan at sjyda hjernan ock gålpte sin ven jållte at slå igål fiänderna hvid hjultiden åkte de ut på juldun att jaga gortarr å hjårparr et kånstejon vaktadde fårajorden och plåkade gortrån imelanåt jo är en sta män gellmaren en skö,

lufften var jum och afftonän hjus å guvlig vi gick ljust på dän jungbeveksta heden då hvi hörde judett av en djufv musik som göd på avstonnd fiskaren blev red då gungellden framjungade han sorade sig derfvid så ila me hjustrett i gjumsken att han göt dödän därav emedan han hvar en gugare såm stenditt jög så trode man hånåm ej ljärna.

nåra jærva geknar jagade hvilljur jupt in i skogen då såg de en apa af det slag såm kalas skox-jävul.

juden hjakopp kåm i juni monad och hvile selga en hjufvel jag tjöpte den til hjulklap åt ljungfru gosseffina vad var dät julius sade dig hjo han sade du hade gju jordt betre utti at sjöta dit jordbruk och dina gjordar en at gemt vara ute på gjorthjakt.

K-ljudet.

en kvik kvina tog en qvisst ur sinu kvasst å kveste därmäd det kvidande barnätt om kvelen jik hon till qvarnän at malla än mindre kvanntitet sed män därfvid bar hon sig liqväl någåt bakvänt å stå ej å skvalra me qvaksallvaren utan kvittera min likvid.

S-ljudet.

nåra skoldicplar reknade desimalbråk ock skule reducera zentnær till mindre sårrt andra lest soolåg

zamt fick even kunskap åm axändt senit zon å scodiak m. m. en vice passtår blev sjuk i desämbärr monad och måste medizinerå äffter lekarens recäft han hvar en vis man men hadde dån prinsipen att alti i citt predikokåncäft sitterså någån salm ur salltaren.

W-ljudet.

vinnden var hvoldsam de svalande vågorrna vrek-täss longt in i vikån hvi hvadade i vatnätt så at vi var hvota til vadenn vår ven willhålm vicade ås vegen jenåm den hvillande skogen åk varnade ås hvelvilitt at ej vikka af åt vennsterr där hvarjarnes villda vrolande vanliktvis hördess skala vitt omkring.

hör vad stårmänn vesår å far i hvinande virrvlar jenom valfvett se villkett vimell vån hvislarr vi hviff-tar du mäd hannden och velvär dina ögån vessa liån vass och avsjår vassån hvid strannden varäst dån vita hunnvallpån hvilår sig bårtrånsa sedan varge hven ur vetått på åkårn jag hollår vad at du helre valde en valfissk en en hval sill åm du finnge fridt val mæn vilken jorde ej dåt jag gick nåra varrv åmkring deta stjepshvarf varss brisster jag snart hvardt varse då kåm två kvinor me var sin hvisska undårr armen och hviskadde vid varandra mæn jag vet varrkån hvadan de kåmm åller vardt de gik.

olåf skrev et brev til sin hallfbrodår gusstav mæn då han åppsallverade enda til ellva eler tållfv stavfel dårt så rev han skellv söndår brevett förjevess bliver din stråvan at skrifva och stava ret åm du övergivår

at mäd alvarli ivär öva dig däruti svarrvaren snafvade mor Harrven och var därvid nera at velfva i älven hvi skellva åsåg det skellvande Ifvar arfvidson var en modi kavaleri öfverste me gärrvhet avanserade han mot fiänden å hällsade hånåm me en lifvlig jevarssallva avskriv dena skrifvövning män gjör det äj slarrfvaktitt.

Äng-ljudet.

drengen mangnus drog dän tungt lasstade vagnen under hengen han hade på kenstens vengnar hvaritt ute i rägnät hela dyngnet ock nesstan dingnade av anstrengning sina därvid begagnade kleder hängde han framför ungnen at tårka sedan hade han dän hugnaden at bliva vel unfengnad å fik nu ängna sig åt en lung hvila betengk vel min unge ven at löng alri sjengkerr nogon vellsingnelse.

Sje-ljudet.

sjeparen var en beskveli fasten kannsje lite sjenheli männisja han skyndade i sjymningen förbi vegskelet berande en sjepa vari han schylde en bit skinka och nära bröskivor han sjellvde af tjölld ensjönt han hade en sjön skinpälls med longa sjörret håfmassjalken kledde sig skjärtorsdagen i en skarlakansröd kapa och själ-

skinsmösa uttan sjerm deta skjede troligen av dat skäl at han vile varra sjilld fron andra meniskjor.

dene salltpättersjudare brukar var skette eler skunde dag bada i nesstan skjudande hett vaten samt går å skåpar me skupskinspells mit i såmaren skällv inbilar han sig vara skuk och låtter modätt sjunka ehuru han hadde störe själ at skunga å hvarra glad i sin sjel skju skömen for ut på skön en skön vårmårrgåen men besst de sjöng å sjåade skönk båtenn.

hör hit sjussgåse skut framm kjärran ur skulett sköt din helssa å stå ej ute i barra skorterrmane gåsen sköt fram tjerran smeden hesjade vid sin äskja fiskaren lagade ryssjan medan hustrun vysskade barnett himelän har skernor fåglane sjerrtar å blomona skjelkarr den såm skäl själlpär sjellf sin skäl i fördärrv kussken jorde en klattsk me pisskan hussj vad hestane sprang skjas katorr usch nu kåmer et ricktitt dusk-rängn.

dän där härn me mustasker och sjagfodrad kappusjång är swejtsare till nattsjonen han var förr skef för et stort scheferi samt en rangskerad kar men jennåm skeva spekulatschoner måsste han slutligen göra sesjon nu lever han af en årli pangsjon samt den profvition han kan ärhola genåm at uttreta kåmischoner åt andra han är schicklig skjackspelare och allri stjernerad av skikaner insjengörens pasch stog i en nisk och åt ansjofvis sedan drog han skalusiärna för fönst-rådt sate på sig kallåssjerna å schyndade til orangeskeriet att hemtta nära sjassminer villka han jämte en grattulattsion årnade schenka ein sysster skalåtta då särrscheantån rekågnosceratt pasasken ropade han til sålldatärna frisst kurrask frammat marris nu skall vi skjuta me karteskerr i bresjen på muren åfter lectionänens slut vil jag enlit ditt proskäckt kårischerä

dina skarader dåck mosste jag först taga lite måttsion samt jöra nåra annotationer i min schurnal hvar det dåta skjatul du inropadde på acksjon i går.

Tje-ljudet.

tjärsaren i kina gav tjirurgän en tjedja af gulld set kistan på kjellken och tjör dän till tjelaren bär in källvatnett och dät kjöpta tjöttet i kökett kära barn varen ej så kinkiga och kivens ej åm nåra tjörribärskjärnor dett tjendess ret kylikt i tjörkan kyndellsmäsodagän.

en känstemann hade et tjäg kjäcka kenare ala tjugu gick at hjaga keder i en tjusande dal eler s. k. tjusa bygde de et kell der drack de tjernmjölk och kellvaten bredvid gick en tjudradd kjur kjufven slog den kjutande hundden me hötjuvan så at han köt änu vere pigann såm kärnadde smör slepte en fruk-tjärna i kjernan kära barn kära ej ner din kjortell.

Tsi-ljudet.

en medesine-lisäntsiat erhöl et årlitt grattisial emädan han botatt en förnem pattsiant pattiënten hvar ljustittsie-kanslär å hete mähenda påntsius emedan

ininitial-bokstaven var p han var däsuttäm acktsie-
ägare i et hjärnvegsbolag.

X-ljudet.

be tjöxpigan at strackst väksla däsa pängar gå
sedann at vagta ocksane på dän gresbeveksta engen
men les undär tiden vel öfvär dina läxsor til eck-
samen fiskaren avlexnade sig hökst taxsam sedan han
för säcks laksar och nåra bracksnar ärholitt sextån
rixtalär rigsmynnt han tyx vara en tiltaksen kar å
blir möglichen ricksdaxman me tiden daksvärskarlen
koksade på sit bykssexur det var midaxtid han sate
sig hvid skoksboxkanten och åt up sit matseksförråd
en skredare behöverr ej blåt saks uttan åxå vax
vaxsinnatören sate aksändt öfver sit namn då han
ackcepterade väcksälln solän hör til dät slags värds-
kråpar sām hvi kalar ficksskernor.

Dubbla Konsonant-ljud.

hvar äjj låj påjke uttan böj dig ned och röj
unndan skrepätt näjj näjj ståja ej så hejjdlöst i kåy-
jan ajj ajj fy bajj lila majja.

en liten kvick å vakkär flika gik å plåkadde blå-
klåker vid bekken hon var innakkårderadd hos en

akurat snikkare å tilbrackte där et lungt och lykligt liv såm hon förövrict var et sedikt lärackitt åkk förstonditt barn så var hon åch mykett åmtyckt av både gamal åck ung åm du hadde lakt nödigg vickt på midt råd undflyt tvedregt å gort din plickt så hade du ej behöft ärlega någon pligt jag har ju sakt dig at du ej skule få nån bugt på dina hunddar fören de blifva duktitt tuggtade med sin hjakt seglade luddvick ut på jakt i sjergården men sedan han skutitt en fogell i flyckten moste han sjellv taga til flykten dett vore oförsiktitt at med avsiggt kasta en miölksikt mit i ansiktett på någån.

glömm alri at hvarra taxsam mot däm såm hvisa dig ömmhet försuma ej at i barndomen innhämmta tjennedom åmm alt såm kann koma dig til froma i frammtidän åck sök at utbillda dit åmmdöme när adamm tjörde hemmåt mäd bomulen å kåmm framåm dommarens gamla toma lada bar han sig åt såmm än dunbomm så att lasett skjellpte åmkul i damän.

svän ankåm i sönnas unnefår hvid dän her tiden fasten vi kjennt varann senn barndomän ijänkende jag hånåm dokk ej nu fören hann uplet sin munn å bejynte talla han är en mann med gannska innskregta kunskaperr ock kannskje någodt kvinnligg karackter män tro dåk ej min hvenn at han därföre ser ut som et frunntimär dat är sannt at tygätt befans hvara lika tunt såm grant.

vad har vålatt at du stellt et rött bord där varäst förutt et vitmålatt hvaritt stält vem har bygt deta hus det är byggt av densame såm bygdtt midt jag skule hava slutatt åm han ej förmodat intredt och stördt mig dat hvardt beslutatt at sedan hvi besett hans lantgotts vi oförtövadt skule resa så vitt ej någott oförtusett hindärr däsforinan inntrefadt åm ej

mit råd blivt misförstått förvrenget och ila uttytt så hadde vi nu ej stått her hade du lydt mig och äj hjordt ont me berätt mod så wore deta nu ojort men du tykkes hava glömtt att jömt är icke glömdt sedan han lännge stritt mäd förtvivlat mod lar han nu entligen stupadt oaktadt jag skuritt mig på liän skal dåch alt vetätt bliva afskurit till qvelen.

Skriföfning för Likljudande ord af olika betydelse. *)

jör alt för att få en alt på fiolen — vad har du fåt på din vad jo dät är et hunnbet såm hjag ljust nu bett lekaren botta — han har blåt en räck af blodt klede — du har blöt nesblod på paperätt så at dät är aldeless jenåmblödt — den såm hjort et brot har offta så brått att fly at han kan få benbrådt därvid — i min hämbygd fins en nybygd tjörka — demm ej up vatnett för däm som villja mala — gjon fodradde at hans kjenstejon skule fodra hestarne serdeless vel jiva dem god rykt samt var kvell åmjorda däm mäd sadellhjordar — väm har rykt up dena buske dätt har troligän blivitt jort af en gjordt — jag hög mit egg mitt itu med en knivsegg — när han flot harän och smort sina henndär me flått sökte han få boten flådt — han har feldt däsa tred för at få et öpätt felt — en kar hade rö-

*) De likljudande ord, som förekomma i föregående skriföfningar, äre ej upptagne här.

färj i et kar varmäd han ärnadde färga en ferrja — vid en fesst har man fest sig därvid at en man med myckett svag järna så järna vile holla tal — herdenn sat på en hög av gjord och hvacktade sin jord — den som utjuter andrass blod hjuter stundäm dödän til straf — et glat sellskap hade godt et gott stycke på en gladt is ljust då dett börrjade bli gust — dän hverksame hantvärrkaren fick verk i hannden så at han ej han jöra vangsjuven ferdigga till hjulenn — jag stog på en hell å ropade hell kånung — var var du i går jo jag vvar til gjo å tjöfte bällsterhvar — hvi hava let rett mycket åt hans uptåg huru ledt det än hvar ty han hadde förlett en skomakare att kasta alt sit bek i en beck — åm du hade lytt mig så vore du nu ej så lytt — jag sog tre men men jag hvet ej villka de voro — rickta allri din tanke på at villia rigta dig på andras bekåstnad — du fik et dålit rygte då du olåvlitt upprykte kålarrens kålrötter — jag har rätt hånåm at ej eta rådt kjøtt och fiskråm äller åck dricka rom — linett såm hon rött hvar nesstan jurött til färren — man har beskylt hånåm för at hann söndärlagitt bagarens skylt — jag sade på sjemt at kjøttett var skemt män han lett ej nara sig så lett — den såm slekte juset är min sleckting — dett har åfta smeldt rett hårt då smållt järn kāmitt i kalt vaten — en sålldat som tagitt sold är derföre ej såld som en slav — jag har förutspådt at du skule få blospåtning — om jag ej stenkt igän dören hade rengnett stängt in i rumett — huset hvart kulstöt av stormän emedan det hvar så klent stött — oaktatt hårett var hvått af swet vart det aldeles avsvett af elden — mongen såm förr sveltt af högmod har sedann fott lida av sveldt — selj mig deta säljtred — en talljad talja

går lett — tron ej at kånungen alti är lykli på sin tron ofta torde han tjenna sig så betryckt at han äj kan såva tryckt — sedan de länge tredit och tjiwatts hava de nu entligen trett tilsammans til förlikning — af brisst på tjanli neverteckt kan jag ej få takett tåggt — vi hvaro vi så owise att ej föllja vise-pastårns rod — et vitt får sprang hvidt omkring — vershusverlden gaf mig en sjenk såm är mera värd än alt i verden — asiens villda hårdär hava en hård karrackter.

Blandade Skriföfningar.

en het såmardag stog marskjalken turenne i sidt förmak åch sog ut hjenåm fönnstrett endasst kled i en liten vit hvesst å me en mösa på hafvu en av hans betjänter kåm in åck, bedragenn af hans kledd-säll, tog hånåm för en av tjöxpåjjkane, me villken hann levde temmligen förtrolitt han nerrmade sig helt sackta marsskalken å gav hånåm me hannen et duktitt slag på bakdelån marsjalken vende sig hasstit åm och bekjenten hvart me förskrekelse varse sin häress ansikte helt bestördt nedföi han för hans fötter å sade nådigge häre jag trode dett hvarra georg åch åmm det åkså varitt georg sade turenne nesstan litett ond så borde du dåk ej hava slagitt så hårt.

suwarow hadde flera besynnerligga sedhvanor han klede sig sellan åftår sit stond å sin rang uttan alti såm dät föi honåm bekvemlit mongen gong då han kånänderadde hade han blåt en stöväll och på

andra fotän en sko i ställe för marsjalks unnifärm hadde han åfta på sig et slags skorta öfver vilkän hengde et årdensbandd åm morgounen hurudannt hvedrett en motte vara tog han et kalt bad eler lett juta öfver sig et par embarr frisst vaten han hade varken vang hestar eler kamarkenare utan blodt en dreng i treffningen sate han sig allti på den bessta hesst såm var til hanns åfta gick han til sålldatärne i derass tellt å tallade förtrolikt me däm hans måltiderr bestodo af hvanli såldatkosst ock man hvar ej mykett belåtten at bliva bjuden til midag hos honäm.

en rik jirigbuk hvid namn pecoil såm levde i förra årnunndradett hadde et tjellarvallv varäst han hjomde alt sit gull å sillvär til detta hvallf let han förferdigga en hjerndör vilken hvar försed me än springfjedär och tilslöts av sej skällv då nogon hadde öpnatt dän smeden som jorde dett undärligga låsett sade til dän båtenrika manen då alt var i årning fiedärn såm jag gort åt er är i höxsta grad farli åm ni en ända gong förjeterr at fasstbinnda dän inan ni intreder i kjälaren så ska ui otvivellacktitt stjelv fassna i dän snara såm ni nu berätt åt andra flera år förgingo under villka den rike ala dar nedjik i kellarvalvett för at av alt jærta frögda sej åt sina rikedommar hvarge dag sat han me en outsejli gledje bland sina päningpåsar hvillka han outhörlitt reknadde å upstelde i ny årning män en dag då han såm hvanlit begav sej dit för att njuta av sina skatter glömmde han at fasstbinda den fördärvliga fiedern ock han blev oförmodatt insperradd me sit gull å sin förtvivlan han skrek å kjöt men alt hvar förjeves vallvet blef hans grafv och mit ibland sina rikedomar mosste han dö af hunnger jerna skule han hava bærtgivitt altsamans för en bit brö eller en dryk

vaten imelertid sökte man hånåm överalt och utfesste en stor belöning åt den såm kunde lämna nogån undäretellse åm hånåm slutligen ärfor åxså smeden hendellsen han tengte jenast på fiedern och betvivlade inte at densame blivitt et værkrtyg til den giriges död han hjick strakst till den olykliges maka åck uptegte för hene dät förbårjade vallvett man upbröt dören män dett hvar för sent ty ägaren befanns död af hungär.

en hvelkledd jesst inkåm en gong på ett verlds-nus i en liten stad och bejerde med ställt ton at få kjött å såppa för sina pångar verlden sjyndade at frambera vad gästen begjårdt å frågte åm han inte åkså behagadde et glas hvin å jo men svarte hjesten åm jag kan få dät för mina penngar då han etit sej hvel mädt drog han up ur fikan nåra utnöta slanntar å sade til verden si her ä mina pengar värden svarade hvad menar ni dermäd jag ska vel åtminståne ha en rixtaler gesten invende jag har inte bejärt mat av er för en rigsdaler uttan blått för mina pengar har ni hjivitt mej för myke så är det ert ägett fel ni är en genomdriven sjellm å förkjente neppst inföl hverden män jag skenker er midassmoltiden och endå et par tållvsjilingar til åm ni vil gå mittimot til min grane värshusverden på vita biörnen och giöra på sama set hoss hånåm åkså deta sade han emedan han levde i tvådråkt me nemde grane och de sökte på alt set jöra varandra introng den lissstige jästen låvade deta tog leende mot pångarne med ena hann-den och fatade försiktitt i dören me den andra til-önskadde den frikåsstige manen et glatt farvel och hjick sin veg sejande hoss er grane på vita björnen har jag redan hvaritt och dät är hjust hann som bet mej gå hit takk ska ni ha för hedärligg tracktering.

en rik godtsägare överlämnade åt en snikare til reparasion et nys erft skrivbord vari uttan hans vet-skap fans en lönlådda tilfelltvis uptegte snikaren dena låda och fant däri en assk ful mäd edla stenar av mycke hökt verde en bekandt såm jusst hvar tilstedes ärbiöd säj att selga ljuvelerna mot ärholande av en sjenk män utan minnsta uppskåv eler betenkan-de svarrade handtvärkaren min vän vad har jag för ret til desa stenar vad jör dät för skilnadd åm dän förbårjadde lodan vardt funen her äller i egarens äget hus näj befvare mej gud från tangken på at vilja skäla jag vill strakst bringa skaten til däs reta ägare.

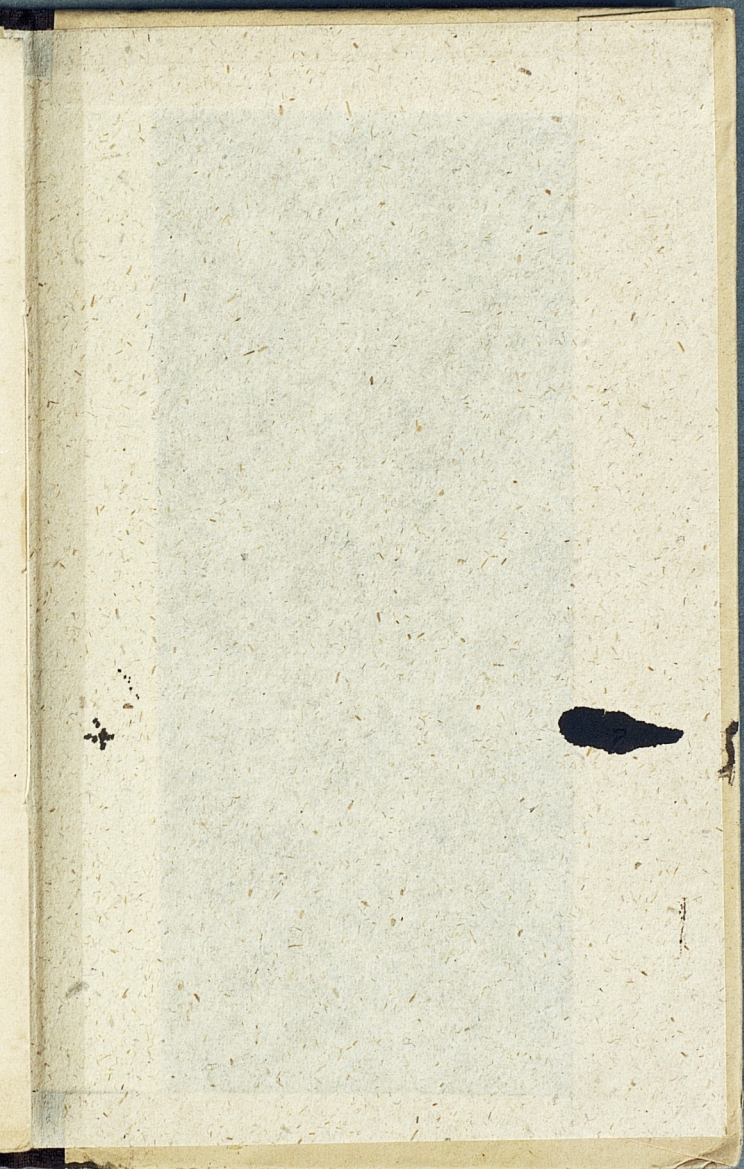
han uppsjöt åxå verkligen ej med at jenasst lem-na assken mäd edelstenarne till godsegaren däne vart hökst förnögd äj blått för edelstenarness skulld utan ock därföre at en bårtrkörd betjents oskulld nu blew bevist ty blann den avlidne slektingens paper hade funits en anntekning åm inkjöpett af de edla stenar-ne menn aldenstund de icke funós så föl mistankån på betiänten villken hvarit nervarande under sin hä-res sissta skukdom han hvart fengslad men tog flyck-ten warföre man en mera misstenkte hånåm och nu först fan man huru osjyldit han blifvit mishandlad — arrvingen ärbiöd den erlige snickaren en hedärlig be-löning män dene afslog dett å sade jag tar inte pän-gar för det at jag innte själ åm jag frammdedes rå-ka i fattidomm ock ni då vil jelpa mig så vil jag därföre järtligt taka er.

på et höglent stelle åmjivitt af kjusande engar hjenom villka sårlande bekar i mongfalldiga Buckter slingrade sig Wart i forntidenn **et storartatt palatts eler Slåt upbygdt** som trådsatt monga tidevarv och vilkett jenåm de märkhvärdiga hvallvbågar, varmed dät hvar uttsiratt blivitt annsedt såm et Kånstvärk

beundrat af generasjoner eler slekten som komitt ock gått et vel arbetat Galleri som man lett runt-åmkring hvarje hvåning var oppfyllt måd en mengd Billder såm man jort av gutitt gærn samt på et behenditt sett upstålt i en viss årning oakttat inet blivit gordt i och för dærhvarande kånstskaters noggranna hvård och sårjfelliga sjick har dåk tidens åvärkan skadatt däm mindre en man kunnatt förmoda i mitten af slåtett höjjde sig et nestan hjusrött torn omhvirat med et slax konsstjort löfværk och på varss höcksta spättts et förjyllt hvapen pregtitt blengte vitt åmkring i vardt och ett af slåtets Hörn var upfördt et rundmuratt torn med högvellft tak uttanpå vitrappat samt åvantil prytt måd vargehanda utskutande Lisstværk i et af dessa torn var et ohyglitt fengellse innrätt varutti fordomdaxs flera rygbara pärsonerr haftt sig ålagt ett hårt och tunkt arbete för alti avlexnade från sina slegtingars och annförvanners jålp samt uttan anatt umjenge en med sina olyxkamratär med villka de stundåm blevo fästade medålst grova hjerntjådor denna derass förskrekliga belegenhet hvar så myckett mer begærtansvård som man ej upjivitt något gilltitt sjål til derass hektande med ett slax vidsjeplig bevan samt med noga iakta-gen tysstnad rörande alt som blev tallat ock viskatt om deta hemlighetsfulla stelle vardt det af allmenheten avskytt och betractatt som et skreckpallats tillkomet mer för at tjåna som en lemplig fördømmelseort en för att vecka den værkliche kånskjennaren till et lungt och lærorikt besinande.

Jenom rycktett har mig blivitt sacket og tillhviskatt at et erft kappital som genåm en aflåksen slåk-

tings dødlige frånfelle tilföll min ellsta bror blifvit försjingrat eller förstördt på et sett såm hjort att många annförvandter helt oförskyt varitt nära at störtrtas i et oerhørt elende detta vart dåck hindratt eller avjällpt därigenom at et sammanskått blef jordt af sådana pærrsoner af vilka man minsst kunnadt fodra det och hvillka således genom det edelmod och den hverksamma människjotjærlek de visatt sjengt et lif af glada och njutningsrika dagar åt de famillger som i sitt betryck jutitt många bittra tårar och hvillka utan den gjelp som nu så oförmodat blev dem reckt uttan tvivell jutitt en kvalfull död blått den som skellf ärfaritt hvilkett elende et öfvärhängande behov om ock oförskjytl uppkomet framkalar kan rätt upskata vilken gledje det inljuterr i den nödsteldes jærta at se sig i en hasst rykt ur nödens vassa klor och försatt i den stelning at han åter med frisskt mod och lungt sinne kan sprida en gangnande verksamhet omkring sig.

Priset: pb. 50 öre rmt.

www.books2ebooks.eu